

Zatrudnienie

2016

Rynek pracy w Małopolsce
2015

Opracowanie powstało w Wojewódzkim Urzędzie Pracy w Krakowie

Zespół redakcyjny raportu:

Maria Leńczuk (red.), Bogusław Garbiec

Nadzór merytoryczny:

Alina Paluchowska

Wicedyrektor Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

Copyright by Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie

Kopiowanie i rozpowszechnianie może być dokonywane z podaniem źródła.

ISBN: 978-83-65367-18-1

Wydawca:

Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie

pl. Na Stawach 1

30-107 Kraków

Tel. 12 428 78 70

Faks 12 422 97 85

kancelaria@wup-krakow.pl

www.wup-krakow.pl

Publikacja jest dystrybuowana bezpłatnie.

Kraków 2016

Spis treści

Wnioski	4
Sytuacja gospodarcza w Małopolsce w 2015 roku.....	5
Podmioty gospodarcze i przedsiębiorczość	5
Upadłości.....	11
Wyniki działalności gospodarczej	13
Nakłady inwestycyjne.....	16
Kondycja firm w ocenie przedsiębiorców.....	19
Wpływ sytuacji gospodarczej na regionalny rynek pracy	21
Zatrudnienie.....	21
Liczba i charakterystyka pracujących.....	23
Zapotrzebowanie na pracowników.....	26
Praca nierejestrowana	28
Wynagrodzenia	29
Zagraniczne migracje zarobkowe do Polski.....	30
Małopolski rynek pracy w 2016 roku.....	33

Wnioski

W Małopolsce w 2015 roku nastąpił dalszy wzrost liczby podmiotów gospodarczych i tworzonych przez nie miejsc pracy. Poprawiły się również efekty działalności gospodarczej: wartość produkcji sprzedanej przemysłu i budownictwa, sprzedaż w podmiotach handlowych, inwestycje. Szczególnie silny jest rozwój branż bazujących na wysokich technologiach: informacji i telekomunikacji, działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej, a także produkcji przemysłowej związanej z wysokimi i średniowysokimi technologiami (głównie przemysł samochodowy i wytwarzający produkty dla tej branży).

Badania koniunktury, oddające nastroje przedsiębiorców, sugerują poprawę sytuacji, choć trend ten jest niejednorodny. Tym, co najbardziej różnicuje sytuację firm, jest ich wielkość i związana z tym odporność na czynniki zewnętrzne, takie jak niskie marże oraz stabilność wpływów i dostępność kredytów.

Pracujący stanowią ponad 2/3 Małopolan w wieku produkcyjnym. Bezrobocie jest rekordowo niskie i spada. Osoby pozostające bez pracy to przede wszystkim osoby uczące się, niepełnosprawne lub chore.

Coraz silniej zaznaczają się symptomy „rynku pracownika”, takie jak: niska stopa bezrobocia, długi czas trwania procesów rekrutacji, deficyt specjalistów i wykwalifikowanych robotników.

Wzrost zapotrzebowania na pracę powoduje też rosnącą presję płacową. W Małopolsce w 2015 roku wynagrodzenia wzrosły przeciętnie o prawie 6%. W 2016 roku spodziewany jest dalszy wzrost płac, dotyczący osób posiadających doświadczenie i wysokie kwalifikacje – specjalistów, robotników wykwalifikowanych, operatorów maszyn, rzemieślników.

Jednocześnie dla osób o niskich kwalifikacjach dostępne są głównie nisko płatne posady, często nie gwarantujące pełni praw pracowniczych i dochodów zachęcających do pozostawania w zatrudnieniu. Osoby takie są dodatkowo „wypychane” z zatrudnienia przez pracowników ze Wschodu, oczekujących niższych płac i gotowych do pracy na gorszych warunkach, niż Polacy.

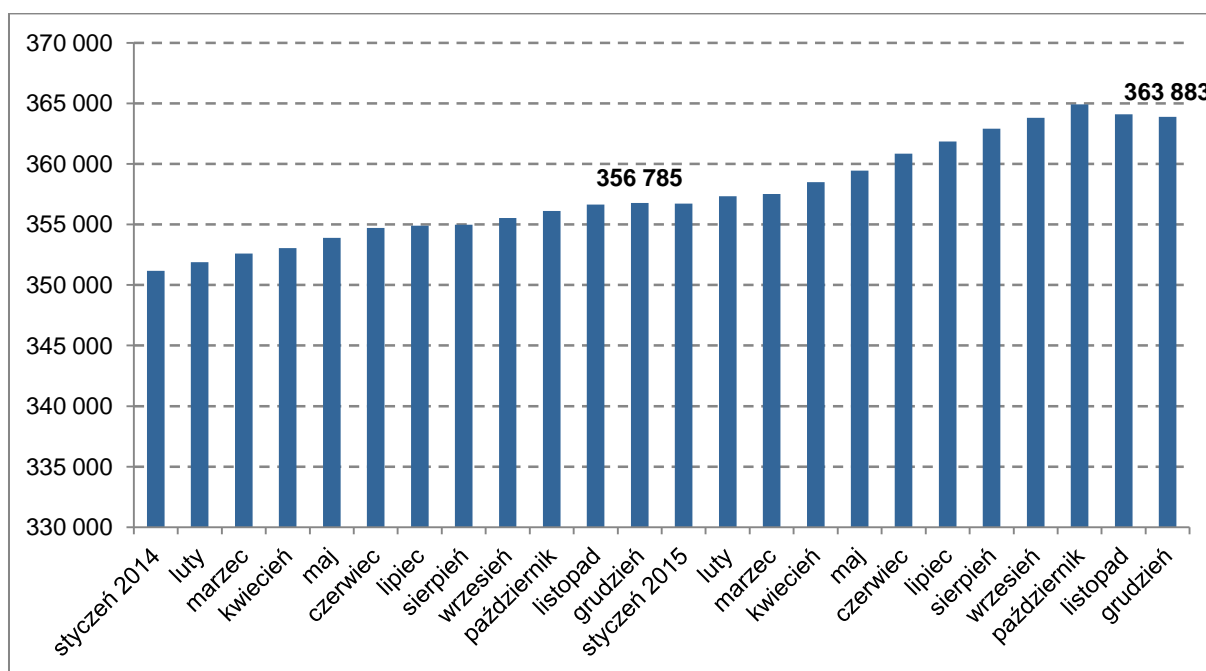
Poprawa na rynku pracy nie rozwiązuje problemów osób o kwalifikacjach niedopasowanych do potrzeb tego rynku. Wzrost liczby miejsc pracy, bez poprawy dopasowania kwalifikacji ludności do potrzeb pracodawców i zwiększenia dostępności form nabywania i uznawania kompetencji, nie będzie stabilny.

Sytuacja gospodarcza w Małopolsce w 2015 roku

Podmioty gospodarcze i przedsiębiorczość

Na koniec grudnia 2015 roku w województwie małopolskim zarejestrowanych było prawie 363,9 tys. podmiotów gospodarczych¹. To o ponad 7 tys. (czyli 2%) więcej, niż na koniec roku 2014.

Wykres 1. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w Małopolsce (stan w końcu okresu)

Źródło: Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa małopolskiego w grudniu 2015 r., Urząd Statystyczny w Krakowie, Kraków 29.01.2016.

¹ Prezentowane informacje o podmiotach gospodarczych bazują na rejestrze REGON. Podane liczby nie obejmują jednostek lokalnych (oddziałów, filii i zakładów firm - poza główną siedzibą firmy/podmiotu) oraz indywidualnych gospodarstw rolnych.

W porównaniu z rokiem 2014:

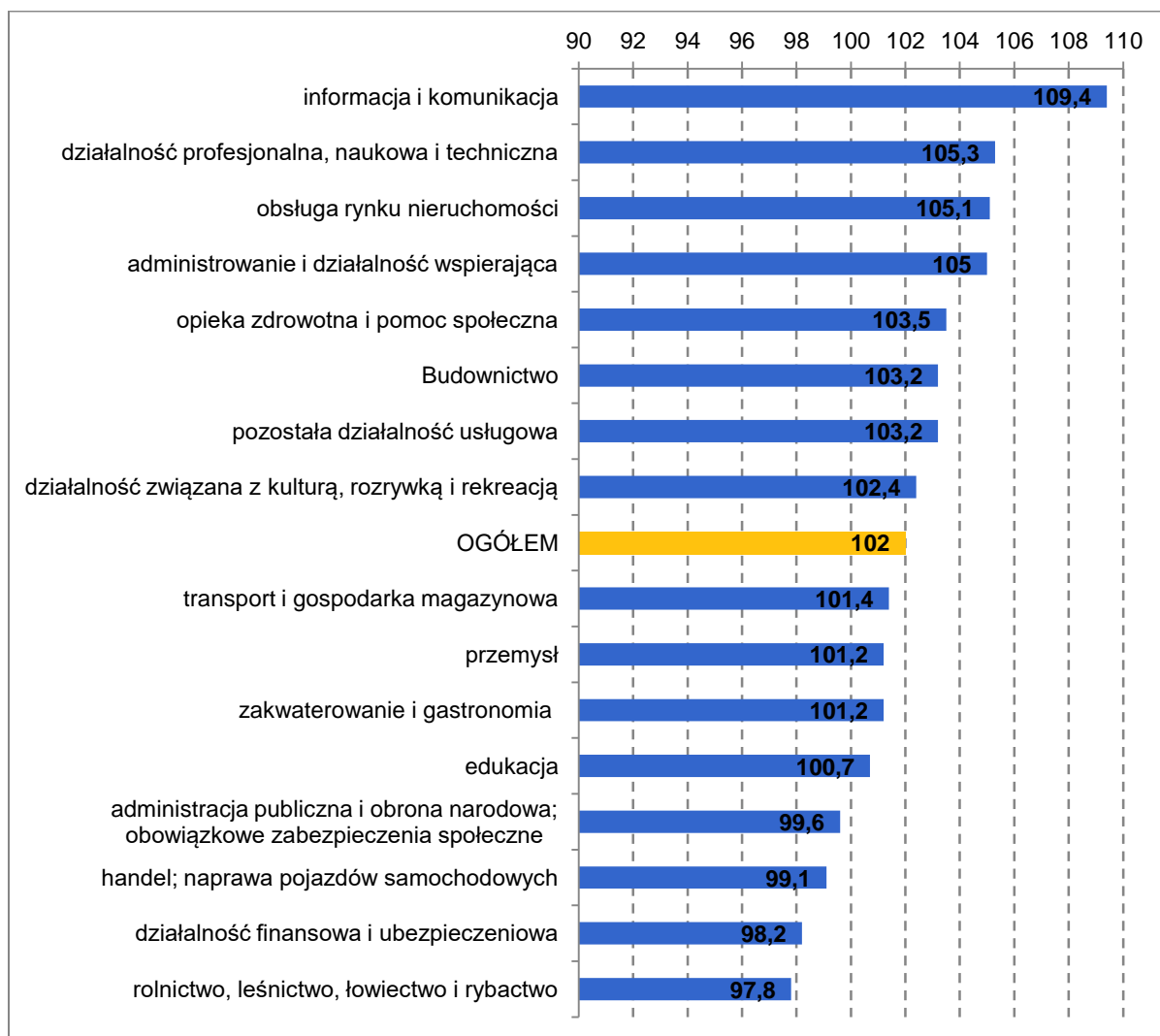
- Wzrosła liczba podmiotów z sektora prywatnego: o około 6 tys. do 353,0 tys., w tym z kapitałem zagranicznym o 293 podmioty (do 5 112; wzrost o 6,1% rok do roku).
- Na zbliżonym poziomie utrzymała się liczba podmiotów z sektora publicznego (około 7,9 tys.). Nie zmieniła się liczba przedsiębiorstw państwowych zarejestrowanych w Małopolsce (20).
- Utrzymała się struktura firm pod względem wielkości zatrudnienia: 95,6% to podmioty mikro – do 9 pracowników (348,0 tys. osób, o 7 tys. więcej niż na koniec 2014 roku), 3,6% to podmioty zatrudniające 10-49 osób (13,2 tys. wobec 13 tys. na koniec 2014 roku). Podmioty średnie i duże (zatrudniające 50 i więcej osób) to zaledwie 0,8% (2,7 tys.). W niespełna 16 tys. firm małych, średnich i dużych pracuje ponad połowa wszystkich pracujących.

Zmiany nastąpiły w strukturze branżowej. Zmaląa (o 0,9%) liczba firm z branży największej, tj. handel i naprawa pojazdów, która na koniec roku stanowiła mniej niż ¼ podmiotów zarejestrowanych w Małopolsce. Wzrosły natomiast liczba podmiotów i udział budownictwa (o 3,2% do 49,6 tys. firm), przetwórstwa przemysłowego (o 1,1% do 35,7 tys.) oraz działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (o 5,3% rok do roku, do 35,2 tys.).

Ostatnia branża, wraz z sekcjami informacja i komunikacja, obsługa rynku nieruchomości oraz administrowane i działalność wspierająca, zaliczane są do sektora usług biznesowych. Sektor ten rośnie w imponującym tempie (łącznie o 3 tys. podmiotów w ciągu roku) i liczbą podmiotów zaczyna zbliżać się do największej branży – handlowej.

Spadek liczby podmiotów zarejestrowanych w Małopolsce nastąpił w administracji publicznej (-0,4%), w handlu i naprawach pojazdów (-0,9%), w działalności finansowej i ubezpieczeniowej (-1,8%). Największy spadek miał miejsce w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie (-2,2%), jednak trzeba pamiętać, że w REGON nie są rejestrowane podmioty prowadzące wyłącznie gospodarstwa indywidualne, a to taka forma działalności rolnej dominuje w Małopolsce. Zatem spadek w tej sekcji nie oznacza zmniejszenia się liczby gospodarstw rolnych w województwie.

Wykres 2. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w Małopolsce w poszczególnych branżach

Stan na 31 grudnia 2015 r. w porównaniu z końcem grudnia 2014 r. (2014=100).

Źródło: *Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w województwie małopolskim. Stan na koniec 2015 r. Opracowanie sygnałne nr 2*, Urząd Statystyczny w Krakowie, Kraków, luty 2016.

Nadal dominującą formą prawną była działalność osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą² (265,4 tys. podmiotów, czyli 72,9%). Jednak tempo wzrostu ich liczby (0,8% rok do roku) jest wolniejsze niż w przypadku osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej (na koniec roku 2015 rejestr REGON obejmował 98,5 tys. takich podmiotów, a ich liczba wzrosła o 5,2% w porównaniu z końcem 2014 roku).

² Taka forma prawna nie oznacza wyłącznie osób samozatrudnionych – część firm należy do kategorii dużych przedsiębiorstw (zatrudniających 250 i więcej osób).

W ciągu 2015 roku zarejestrowano 33,2 tys. nowych podmiotów gospodarczych, czyli o 7 tys. więcej, niż w 2014 roku. Z kolei liczba jednostek wyrejestrowanych w 2015 roku (25,9 tys.) była nieznacznie (o około 100 firm) niższa niż przed rokiem. Większość nowych rejestracji i wyrejestrowań miało miejsce w dwóch spośród największych branż: w handlu, naprawie pojazdów (6,6 tys. podmiotów zarejestrowanych i 7,1 tys. wyrejestrowanych) oraz w budownictwie (odpowiednio: 6,5 tys. i 5 tys.). Trzecią branżą pod względem liczby nowych podmiotów była działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (3,7 tys. nowych jednostek). Wyrejestrowań było dużo również w branży przetwórstwo przemysłowe (2,2 tys.).

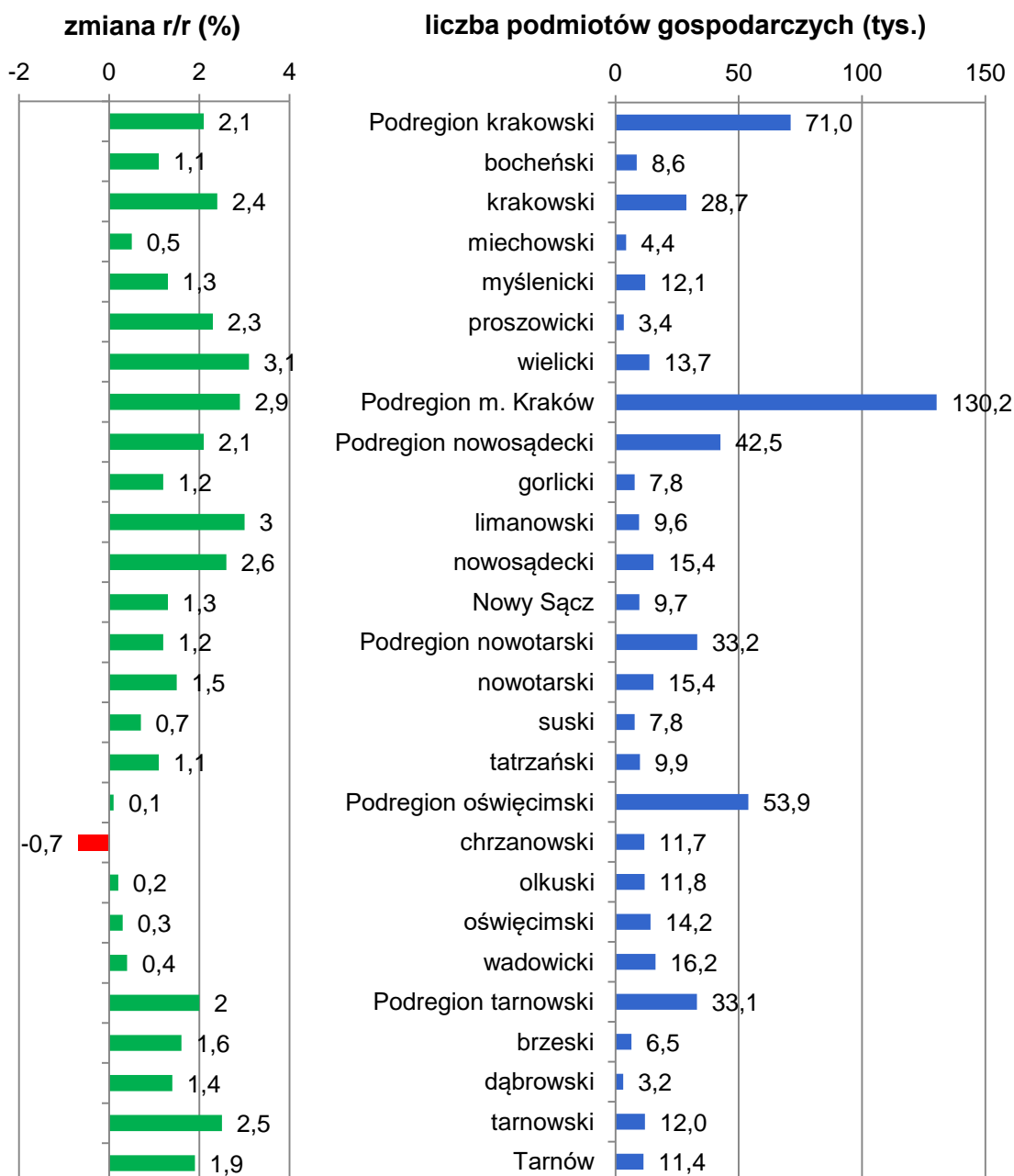
Więcej podmiotów (o 20,6%) niż przed rokiem zostało zawieszonych. Na ostatni dzień grudnia 2015 roku działalność zawiesiło 29,2 tys. podmiotów gospodarki narodowej, przy czym ogromną większość stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (28,3 tys.), a tylko niewielki ułamek (0,6 tys., czyli 2%) spółki handlowe.

W 2015 roku we wszystkich podregionach wzrosła liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. Największy wzrost (o 2,9%) miał miejsce w Krakowie, który stanowi osobny podregion. W podregionach krakowskim i nowosądeckim zanotowano wzrost o 2,1%, w tarnowskim – o 2%. Zdecydowanie mniejszy wzrost nastąpił w podregionie nowotarskim – o 1,2%. Najmniejszy wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów miał miejsce w podregionie oświęcimskim (0,1%).

Wśród powiatów największy wzrost zanotowały: wielicki (3,1%), limanowski (3%), wspomniany już Kraków, powiaty nowosądecki (2,6%), tarnowski (2,5%) oraz krakowski (2,4%) i proszowicki (2,3%). Najmniejsze wzrosty zanotowano w powiatach podregionu oświęcimskiego. Należący do tego podregionu powiat chrzanowski jako jedyny odnotował spadek liczby zarejestrowanych podmiotów, który był wynikiem zmniejszenia się liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.

Podregion oświęcimski i nowosądecki odnotowały również ubytek firm z kapitałem zagranicznym zarejestrowanych na ich terenie – spadek takich firm wyniósł odpowiednio 0,8% i 1,6%. Z kolei największy wzrost liczby firm z udziałem kapitału zagranicznego nastąpił w Krakowie (+8%) oraz w podregionie tarnowskim (+6,1%).

Wykres 3. Liczba podmiotów gospodarczych (w tysiącach) i zmiana (w %) w stosunku do roku 2014 w podregionach i powiatach województwa małopolskiego – stan na 31 grudnia 2015 roku

Źródło: Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w województwie małopolskim. Stan na koniec 2015 r. Opracowanie sygnałne nr 2, Urząd Statystyczny w Krakowie, Kraków, luty 2016.

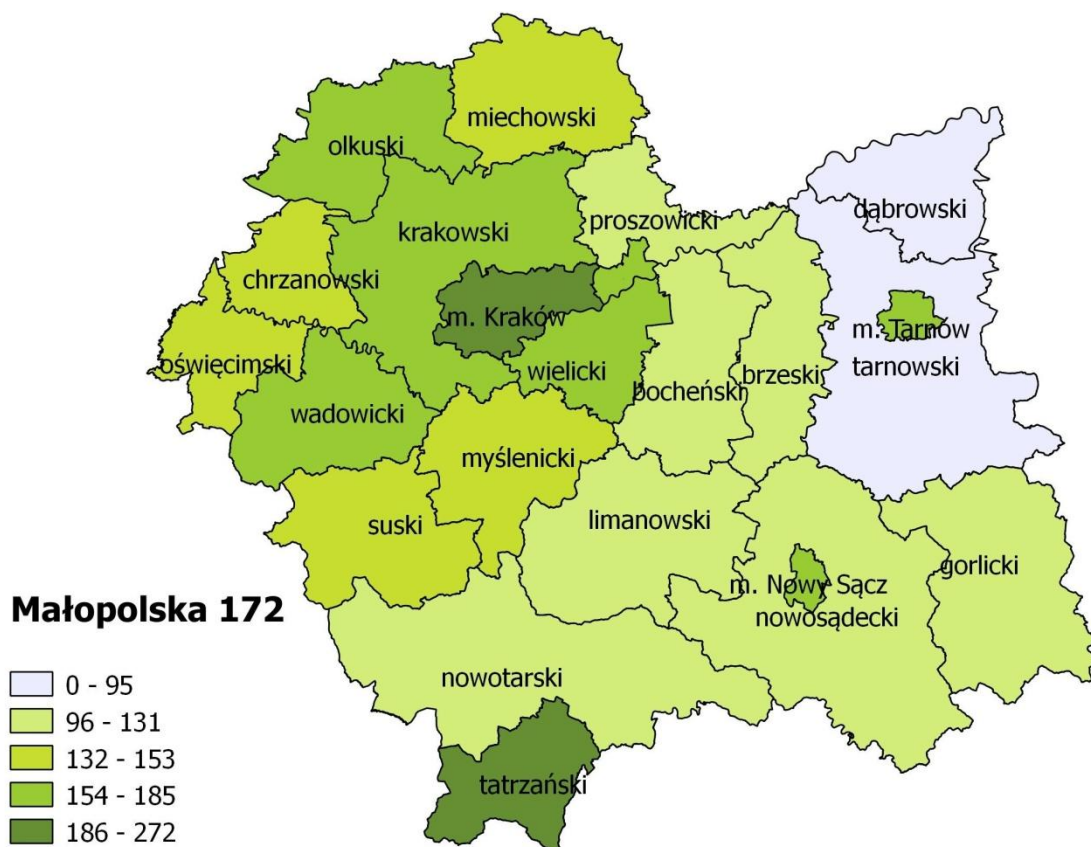
Wskaźnik przedsiębiorczości, czyli liczba podmiotów przypadająca na 1 000 ludności zamieszkałej na danym terenie, wyniósł w województwie małopolskim średnio 108³. Najwyższy wskaźnik odnotowano w Krakowie (171) i w powiecie tatrzańskim (147),

³ Ludność według stanu w dniu 31 grudnia 2014 r.

a najniższy w powiatach: dąbrowskim (53) i tarnowskim (60). Jeśli pod uwagę wziąć tylko osoby w wieku produkcyjnym, to wskaźnik dla województwa wyniósł średnio 172 i wahał się od 272 w Krakowie i 236 w powiecie tatrzańskim do 82 w powiecie dąbrowskim i 95 w tarnowskim.

Terytorialne rozmieszczenie podmiotów jest wynikiem zróżnicowanych warunków rozwoju przedsiębiorczości – są one bardziej korzystne na obszarach zurbanizowanych, dysponujących lepiej rozwiniętą infrastrukturą (w tym komunikacyjną) i wyższym poziomem kapitału ludzkiego.

Mapa 1. Wskaźnik przedsiębiorczości w powiatach Małopolski (liczba podmiotów gospodarczych na 1 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych. Dane o liczbie mieszkańców według stanu na 31 grudnia 2014 roku.

Upadłości

Upadłość stanowi jeden ze sposobów zakończenia działalności firmy, zdecydowanie rzadziej stosowany niż likwidacja lub zawieszenie firmy, i wiąże się z przeprowadzeniem postępowania w sądzie gospodarczym. Dane na temat upadłości firm pokazują złożoną sytuację firm w regionie. Z jednej strony liczba złożonych do sądów gospodarczych wniosków o ogłoszenie upadłości wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim. Z drugiej strony liczba wniosków uznanych przez sąd zmalała i w Małopolsce spadek ten był jednym z największych w kraju.

Według raportu ekonomicznego opublikowanego przez firmę Coface⁴, W Polsce w 2015 roku złożono 4 531 wniosków o upadłość firmy. To zdecydowanie mniej, niż w roku 2013, kiedy to do sądów wpłynęło 4 806 wniosków o ogłoszenie upadłości, ale nieco więcej niż w roku 2014 (4 469 wniosków). Spośród wniosków wpływających w 2015 r. oraz roku poprzednim, sądy rozpatrzyły 4 133 spraw, wydając 798 postanowień o ogłoszeniu upadłości. Dostępne dane nie pozwalają na rozróżnienie upadłości likwidacyjnych od upadłości układowych (umożliwiających dalszą działalność podmiotu). Brak też danych o liczbie wydanych przez sądy postanowień o oddaleniu wniosku o ogłoszenie upadłości ze względu na wypłacalność podmiotu. Natomiast znaczna jest liczba rozstrzygnięć sądów uznających, iż podmiot nie kwalifikuje się nawet do upadłości likwidacyjnej. Spośród wydanych przez sądy postanowień o oddaleniu wniosków 1 180 dotyczyło podmiotów, których majątek nie wystarczał na pokrycie kosztów postępowania. Dodatkowo w stosunku do 899 wniosków wydano postanowienie o zwrocie wniosku ze względu na braki formalne. Powyższe dane ukazują, że pomimo corocznego wzrostu gospodarczego i dość dobrej sytuacji makroekonomicznej, w Polsce występuje wiele czynników mających negatywny wpływ na prowadzoną działalność gospodarczą. Skutkuje wzrastającą ilością firm upadających lub będących w tak trudnej sytuacji ekonomicznej, że sąd oddala wnioski o ogłoszenie upadłości ze względu na brak środków na przeprowadzenie upadłości.

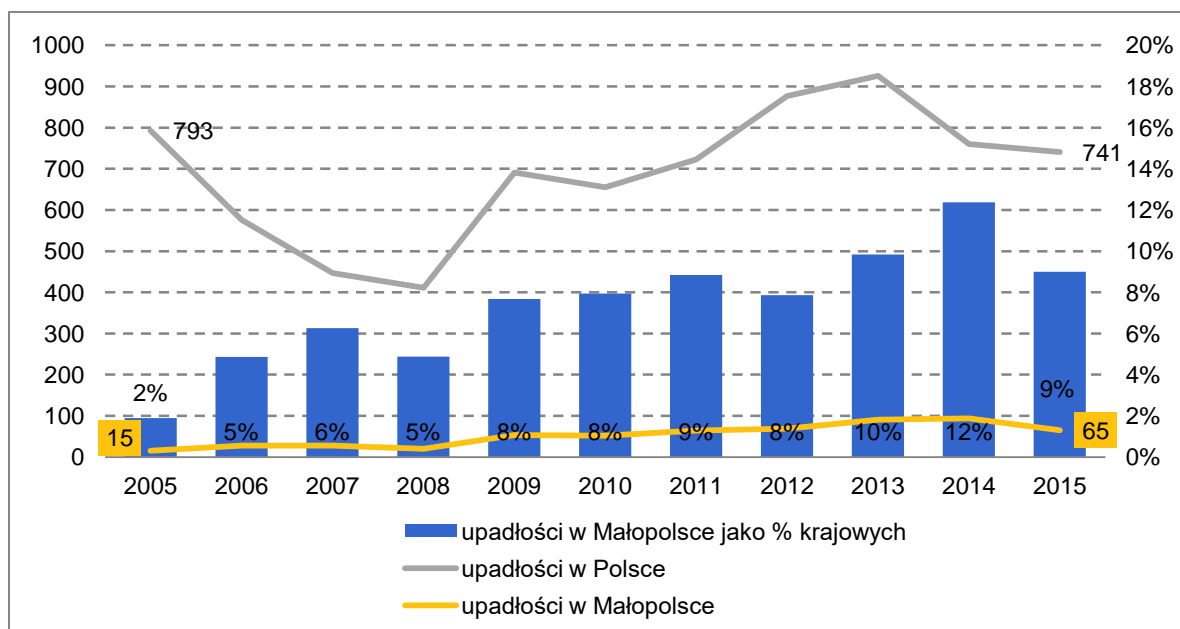
Spośród firm zarejestrowanych na terenie Małopolski w 2015 r. wniosek o upadłość złożyło 410 podmiotów, co oznacza, że wnioski z Małopolski stanowiły ponad 9% wszystkich w kraju. W 2014 r. takie wnioski złożyło 387 firm, co oznacza wzrost w 2015 roku rzędu 6%. Jednocześnie ilość wydanych przez sądy postanowień o ogłoszeniu upadłości zmalała o niemal 31% (z 94 w 2014 r. do 65 w 2015 r.). Trzeba przy tym mieć na uwadze niedostępność informacji o liczbie wniosków o ogłoszenie upadłości oddalonych ze względu na brak majątku na pokrycie kosztów postępowania upadłościowego.

⁴ *Raport Coface nt. wniosków o ogłoszenie upadłości w 2015 r., Informacja prasowa, Coface, Warszawa, 8 lutego 2016.*

Według danych KUKE⁵ od drugiego kwartału 2015 natężenie upadłości w województwie małopolskim miało tendencję spadkową.

Malejąca liczba podmiotów gospodarczych, w stosunku do których wydano postanowienie o ogłoszeniu upadłości, ma swe odzwierciedlenie w ilości wniosków wpływających do Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie, dotyczących wypłaty zaległych świadczeń pracowniczych ze środków Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Spośród 50 firm, których pracownicy otrzymali świadczenia z FGŚP, jedynie jeden przedsiębiorca został zakwalifikowany jako podmiot duży (spółdzielnia pracy zatrudniająca 245 osób). Pozostałe podmioty to firmy małe, średnie lub duże, których upadłość ogłoszono w roku poprzednim. Spadek łącznej wartości wypłaconych świadczeń (10,1 mln zł, czyli o 2,8 mln mniej niż w 2014 roku) oraz zmniejszenie liczby pracowników otrzymujących te świadczenia (1 467 wobec 1 506 w 2014 roku) mogłyby sugerować mniejsze zaległości pracodawców w stosunku do pracowników. Ponieważ jednak spadek ilości osób otrzymujących świadczenia z FGŚP był nieznaczny (wyniósł 39 osób), a równocześnie obniżyła się wysokość wypłacanej średniej kwoty na wnioskodawcę (8 570,80 zł w 2014 r., 6 912,12 zł w 2015 r.), wskazuje to jedynie na niższe wynagrodzenia pracowników podmiotów korzystających z tej formy pomocy.

Wykres 4. Upadłości podmiotów gospodarczych w Polsce i województwie małopolskim w latach 2005-2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WUP w Krakowie – Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych.

⁵ Prognoza KUKE. Upadłości firm w Polsce, informacja prasowa, Korporacja Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych, Warszawa, 10 lutego 2016 roku.

Pomimo poprawy analizowanych wskaźników w porównaniu z rokiem 2014, dane o liczbie upadłości w 2015 roku oraz wypłatach dla upadających firm i ich pracowników utrzymały się powyżej średniej z ostatnich 10 lat. W porównaniu ze średnią z lat 2005-2014 upadłości w Małopolsce było więcej o 26,5%, a udział upadłości podmiotów zarejestrowanych w Małopolsce we liczbie upadłości w Polsce był większy o 21%. Wartość świadczeń wypłaconych z FGŚP w roku 2015 była wyższa od średniej dziesięcioletniej o 11,6%, przy liczbie osób, które otrzymały te świadczenia niższej o 11%. Powyższe dane pokazują, iż pomimo poprawy sytuacji ekonomicznej przedsiębiorców z Małopolski stosunku do roku ubiegłego, część firm, w tym przede wszystkim podmioty małe i średnie, nadal jest w trudnej sytuacji.

Przyczyn upadłości i ogólniej problemów z kontynuacją działalności należy upatrywać nie w ilości zamówień, ale w płynności finansowej firm oraz w ogólnej sytuacji branż, w których działają.

Wyniki działalności gospodarczej

Na poprawę sytuacji gospodarczej w kraju i w regionie wskazują zarówno wyniki finansowe, skłonność do inwestowania, jak i ekspansja na rynki zagraniczne. Badania koniunktury, oddające nastroje przedsiębiorców, sugerują poprawę sytuacji, choć trend ten jest niejednorodny. Tym, co najbardziej różnicuje sytuację firm, jest ich wielkość i związana z tym odporność na czynniki zewnętrzne, takie jak niskie marże oraz stabilność wpływów i dostępność kredytów.

W 2015 roku w Małopolsce wartość **produkcji sprzedanej przemysłu** wyniosła ponad 81 mld zł, o 2,6% więcej, niż w roku 2014. Za ten wzrost odpowiada przede wszystkim wzrost wartości (+2,8%) produkcji sprzedanej w podmiotach z sekcji przetwórstwa przemysłowego (ta sekcja wytwarza ponad 85% produkcji sprzedanej całego sektora przemysłowego), w mniejszym stopniu sekcja zajmująca się dostawą wody, gospodarowaniem odpadami i rekultywacją (+0,6%). Największe wzrosty dotyczyły produkcji spożywczej i napojów. Spadki miały miejsce w sprzedaży produkcji maszyn i urządzeń oraz w produkcji wyrobów z metali i z mineralnych surowców niemetalicznych (poza produkcją wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych)⁶.

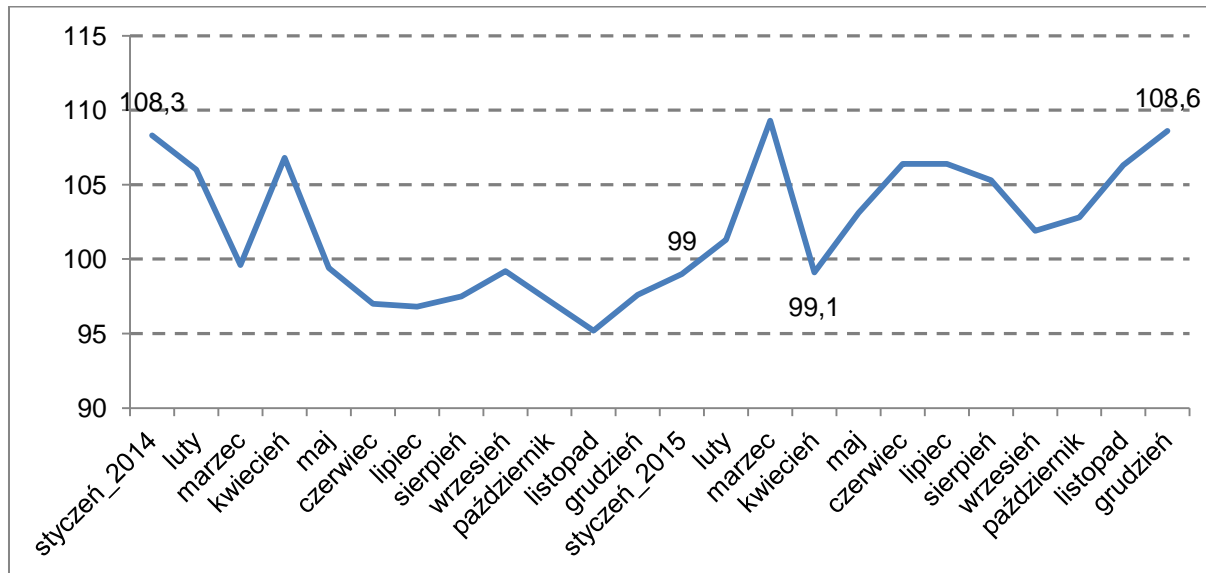
Wartość **produkcji sprzedanej budownictwa** wyniosła w 2015 roku 15,6 mld zł (o 1,1% więcej niż w 2014 roku), z tego ponad połowę (57,3%) stanowiła wartość produkcji

⁶ *Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa małopolskiego w grudniu 2015 r.*, Urząd Statystyczny w Krakowie, Kraków 29.01.2016. Przytoczone dane dotyczą firm zatrudniających powyżej 9 pracowników. Zatem ogólna wartość produkcji sprzedanej przemysłu jest większa, ale dane na ten temat nie były dostępne w momencie przygotowania niniejszego opracowania.

budowlano-montażowej. Wartość produkcji budowlano-montażowej wzrosła rok do roku o 5,6%. Największy udział w tym typie produkcji miały firmy zajmujące się inżynierią lądową i wodną (37,9%), niewiele mniejszy – podmioty prowadzące budowę budynków (37,2%). Największy wzrost wartości (o 12,6%) dotyczył jednak firm z najmniejszym udziałem (24,9%) w wartości ogólnej, tj. specjalistycznych robót budowlanych.

W **handlu detalicznym**, po niewielkim obniżeniu sprzedaży w 2014 roku (-0,2%), w 2015 roku nastąpił wzrost (+4,3%). Poza styczniem i kwietniem dynamika była dodatnia, choć bardzo zmienna. Ze względu na asortyment największy wzrost sprzedaży zanotowały sklepy handlujące prasą i książkami (+111,1%; rok wcześniej ten segment rynku kurczył się). Sklepy oferujące tekstylia, odzież i obuwie (+27,3%) oraz kosmetyki, farmaceutyki i sprzęt ortopedyczny (+13,2%) zanotowały mniejsze wzrosty niż w roku 2014. Sklepy motoryzacyjne zanotowały wzrost sprzedaży o 3,9% (w roku poprzednim ich sprzedaż spadła), a spożywcze – o 2,9% (to wzrost dwukrotnie większy, niż w 2014 roku). Spadki sprzedaży dotyczyły podmiotów handlujących paliwami (-7,6%), meblami i sprzętem RTV i AGD (-14,2%, co oznacza powrót do trendu spadkowego po wzrostowym 2014) oraz placówek handlu niewyspecjalizowanego⁷.

Wykres 5. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów w latach 2014-2015 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Biuletynu statystycznego województwa małopolskiego – IV kwartał 2015*.

Niewielki wzrost dotyczył branży hurtowej: **sprzedaż hurtowa** w przedsiębiorstwach handlowych i w przedsiębiorstwach hurtowych zwiększyła się w skali roku odpowiednio o 0,9% i 0,1%.

⁷ *Biuletyn Statystyczny województwa małopolskiego – IV kwartał 2015.*, Urząd Statystyczny w Krakowie.

Stosunkowo niewielka część firm zarejestrowanych w Małopolsce prowadzi w ramach swojej działalności **handel zagraniczny**. W 2014 roku⁸ eksport prowadziło 3,2 tys. firm, importem zajmowało się 4,1 tys.⁹. Małopolska odpowiada za około 5% polskiego handlu zagranicznego (w 2014 roku za 4,8% eksportu i 5% importu), co daje nam 6. miejsce w kraju. Przy tym saldo wymiany handlowej w województwie kształtuje się korzystniej niż w całym kraju: w Małopolsce w 2014 roku wartość eksportu wyniosła 7,8 mld euro, a importu: 8,3 mld euro, co daje saldo o wartości 445 mln euro na korzyść importu – o 11% mniej niż w 2013 roku. W Polsce w tym czasie saldo wzrosło na korzyść importu o 21% do 1,7 mld euro. Skala działalności eksportowej i importowej małopolskich firm jest mniejsza od średniej krajowej – przeciętna wartość wymiany przypadająca na jedną firmę wynosiła w 2014 roku 2,4 mln euro w przypadku eksportu (w Polsce 4 mln euro) i 2 mln euro w przypadku importu (3,4 mln euro w kraju).

W handel zagraniczny angażowały się przede wszystkim firmy z Krakowa (generując 35% regionalnego eksportu i 52% importu). Poza tym, znaczącą rolę odegrały jeszcze dwa powiaty: wielicki i krakowski. Pozostałe powiaty były zdecydowanie mniej obecne na zagranicznych rynkach.

Główna branża Małopolski obecna na rynkach zagranicznych to przetwórstwo przemysłowe (80,7% eksportu i 51,8% importu). Z Małopolski były eksportowane przede wszystkim produkty wysokich i średniowysokich technologii (stanowiące 52,2% eksportowanego z regionu przetwórstwa przemysłowego), a w skali Polski – głównie produkcja przetwórstwa przemysłowego niskich i średnioniskich technologii (udział 54,4%). Główne towary eksportowe Małopolski pochodzą z branży motoryzacyjnej i około motoryzacyjnej. Wartość powyżej 200 mln euro w 2014 r. osiągnęły wyeksportowane chłodnice do pojazdów samochodowych (96% polskiego eksportu chłodnic pochodziło z Małopolski), ciągniki drogowe oraz kauczuk styrenowo-butadieniowy, stosowany w m.in. w produkcji opon i dętek.

Drugą branżą pod względem udziału w handlu zagranicznym jest handel hurtowy i detaliczny (15,2% eksportu i 44,2% importu).

⁸ Najświeższe dostępne dane dotyczące handlu zagranicznego w podziale na województwa pochodzące z Izby Celnej w Warszawie. Dane pozyskane i opracowane przez Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego, udostępnione w publikacji: Górniak A. (red.), Antończak-Świder K., *Handel zagraniczny w Polsce i Małopolsce 2014*, Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Kraków 2015.

⁹ Trzeba jednak pamiętać, że większość dużych firm jest w Polsce rejestrowana w Warszawie. Ponadto w wypadku klasyfikowania handlu zagranicznego na województwa dużej części wymiany – 17% eksportu i 12,7% importu – nie można przypisać do żadnego województwa, gdyż odpowiadają za nią firmy działające w skali ponadregionalnej.

Większość wymiany handlowej Małopolska prowadzi z krajami europejskimi (90% eksportu i 88% importu; ogółem w kraju 88% eksportu i 84% importu). Głównym partnerem są Niemcy, z którymi firmy z województwa prowadzą ¼ wymiany.

Rentowność małopolskich przedsiębiorstw utrzymywała się na poziomie zbliżonym do lat poprzednich. W okresie styczeń-wrzesień 2015 r. rentownych (tzn. wykazujących zysk netto) było 80,8% przedsiębiorstw z Małopolski. Rentowne były wszystkie (14 badanych) zarejestrowane w Małopolsce firmy z branży górnictwo i wydobywanie, ponad 92% firm transportowych i logistycznych, prawie 86% podmiotów prowadzących przetwórstwo przemysłowe oraz podobna część firm z branży zakwaterowanie i gastronomia. Najniższą rentowność wykazały badane firmy z sekcji informacja i komunikacja (część start-upów z branży IT nie osiąga zysku w pierwszych latach i funkcjonuje dzięki inwestorom).

Tabela 1. Udział liczby przedsiębiorstw zarejestrowanych w Małopolsce wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie przedsiębiorstw z branży (w %)

Sekcje (PKD 2007)	I-IX 2015
górnictwo i wydobywanie	100,0
przetwórstwo przemysłowe	85,9
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	80,0
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	76,5
budownictwo	80,4
handel; naprawa pojazdów samochodowych	77,3
transport i gospodarka magazynowa	92,3
zakwaterowanie i gastronomia	85,7
informacja i komunikacja	66,0
obsługa rynku nieruchomości	82,8
ogółem	80,8

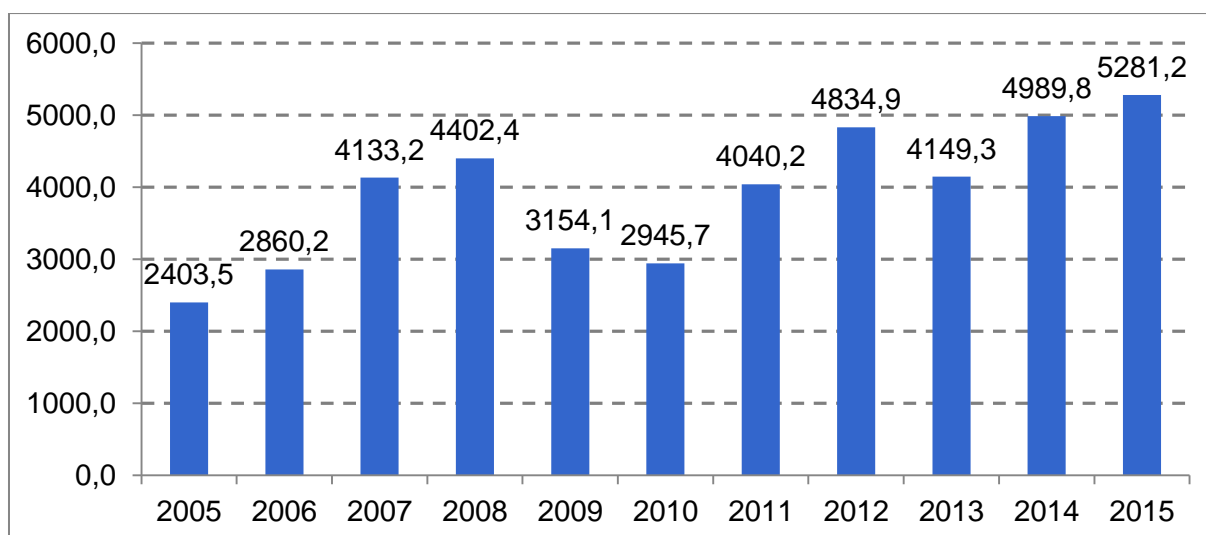
Źródło: opracowanie własne na podstawie *Biuletynu statystycznego województwa małopolskiego – IV kwartał 2015*.

Nakłady inwestycyjne

Opierając się na danych za trzy kwartały 2015 roku można stwierdzić, że nakłady inwestycyjne rosły trzeci rok z rzędu. Za okres od stycznia do września 2015 roku podmioty zarejestrowane w Małopolsce poniosły nakłady na inwestycje w kwocie 5 mld 281,2 mln zł brutto, czyli o 5,8% wyższe niż w analogicznym okresie roku 2014. Spośród nakładów na środki trwałe największy wzrost dotyczył inwestycji w maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (+14%, do kwoty 2 mld 540,8 mln zł), nieco mniejszy - środków transportu (+11,5%, do 392,4 mln zł). Inwestycje w budynki i budowlę spadły o 2,4% (do 2 mld 330,4 mln zł).

Największe nakłady inwestycyjne poniosły podmioty z sekcji przetwórstwo przemysłowe (2 mld 294 mln zł, wzrost o 20%) i zajmujące się wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (1 mld 204,9 mln zł, spadek o 8,1%). Największy wzrost inwestycji w porównaniu z odpowiednim okresem roku 2014 dotyczył branży transportu i gospodarki magazynowej (+91,4%), co wynikało z konsolidacji branży i walki o transport kabotażowy¹⁰ na rynkach europejskich. Duży wzrost inwestycji miał miejsce w obsłudze rynku nieruchomości (+55,6%) oraz w budownictwie (+42%). Największy spadek nakładów inwestycyjnych dotyczył branży zakwaterowanie i gastronomia (-26% do 27,4 mln zł). Należy przy tym pamiętać, że przytoczone dane pochodzą z firm zatrudniających powyżej 9 osób, zatem nie są pełne.

Wykres 6. Nakłady inwestycyjne w podmiotach zarejestrowanych w Małopolsce w I-III kwartałach (w mln zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Biuletynu statystycznego województwa małopolskiego – IV kwartał 2015* i Banku Danych Lokalnych.

Istotnym elementem nakładów inwestycyjnych są inwestycje zagraniczne. Z powodu długotrwałości procesów inwestycyjnych oraz sposobu gromadzenia danych, informacje na ten temat są dostępne z dużym opóźnieniem¹¹. Według danych PAIiIZ¹² w 2014 roku w Małopolsce zainwestowało 128 firm z 27 krajów. Firmy inwestujące w Małopolsce

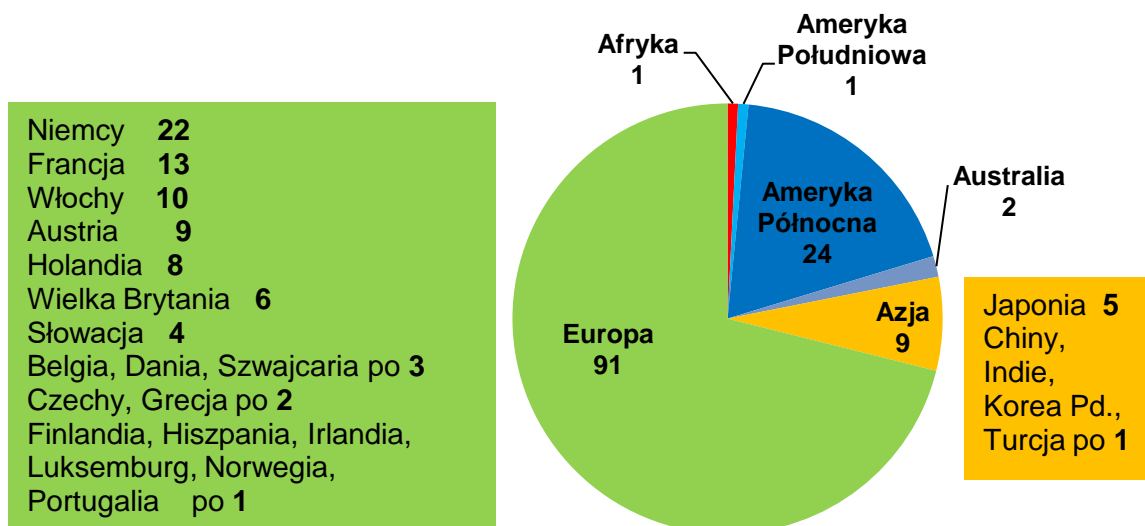
¹⁰ Transport kabotażowy lądowy polega na dostarczaniu towarów między krajami innymi, niż kraj pochodzenia firmy oferującej takie usługi.

¹¹ Obecnie dostępne jest opracowanie danych o strukturze i wartości inwestycji zagranicznych w Małopolsce w 2012 roku. Podane w niniejszym raporcie informacje o inwestorach zagranicznych w Małopolsce stanowią opracowanie własne WUP w Krakowie, oparte na danych PAIiIZ.

¹² *Lista największych inwestorów zagranicznych w Polsce - grudzień 2014* (plik excel) publikowana przez Polską Agencję Informacji i Inwestycji Zagranicznych S.A. (PAIiIZ) zawiera informacje o bezpośrednich inwestycjach zagranicznych (BIZ) w podziale na kraje pochodzenia kapitału, firmy oraz sektory działalności (PKD). http://www.paiz.gov.pl/publikacje/inwestorzy_zagraniczni_w_polsce dostęp: 20 kwietnia 2016 roku.

pochodziły głównie z USA (24) oraz z Europy (91), przy czym głównym krajem europejskim współpracującym w tym zakresie z województwem były Niemcy (22). Azję reprezentowało dziewięć firm, w tym pięć z Japonii. W 2014 roku w Małopolsce zainwestowały również pojedyncze firmy z Brazylii i Izraela oraz dwie firmy australijskie. Pochodzenie firm inwestujących w Małopolsce szczegółowo pokazuje poniższy wykres.

Wykres 7. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne (BIZ) w Małopolsce w 2014 roku według kontynentów i krajów rejestracji inwestora

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Listy największych inwestorów zagranicznych w Polsce - grudzień 2014*, PAIiZ, 2015.

Firmy zagraniczne inwestowały głównie w branżę przetwórstwo przemysłowe (64 firmy). Mniej firm zainwestowało w sektorze usług dla biznesu oraz w informacji i komunikacji (łącznie 25 firm) lub w działalność handlową (21).

Najwięcej inwestycji przyciągnął Kraków (82 firmy). Mniejszą ilość firm zagranicznych przyciągnęły: Skawina (11), Niepołomice (6), Chrzanów (5), Zabierzów (3), Nowy Sącz, Wolbrom i Modlnica (po 2). Ponadto 15 innych miejscowości przyciągnęło w 2014 r. po jednym inwestorze zagranicznym (m. in. Tarnów, Nowy Targ, Bochnia, Gorlice, Trzebinia, Myślenice, Mszana Dolna, Andrychów, Słomniki i Wieliczka).

Tabela 2. Struktura branżowa bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) w Małopolsce w 2014 roku według branż (PKD)

przetwórstwo przemysłowe	64
działalność naukowa i techniczna, informacja i komunikacja	25
handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów	21
budownictwo	9
usługi finansowe i wspierające biznes, nieruchomości	7
energetyka i transport	6
inne	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Listy największych inwestorów zagranicznych w Polsce - grudzień 2014*, PAliIZ, 2015. Jeśli w źródle wskazano kilka PKD, BIZ były liczone tyle razy, ile branż wymieniono.

Kondycja firm w ocenie przedsiębiorców

Opierając się na ocenach koniunktury formułowanych przez pracodawców¹³ w 2015 roku w Małopolsce w najlepszej kondycji były podmioty prowadzące przetwórstwo przemysłowe¹⁴ - przez cały rok odpowiedzi pozytywne znacznie przewyższały udział negatywnych, a saldo odpowiedzi było znacznie powyżej salda dla całego kraju. Przedsiębiorcy z tej branży dobrze oceniali kondycję finansową firm i spodziewali się wzrostu zamówień, sprzedaży i cen na własne produkty. Podobnie pozytywne były oceny przedsiębiorców z branży komunikacja i informacja. W sekcjach budownictwo oraz zakwaterowanie i gastronomia nastroje pracodawców są ściśle związane z sezonowością ich działalności, w związku z tym odpowiedzi pozytywne przeważały nad negatywnymi w miesiącach ciepłych. Warto przy tym zauważyć, że w budownictwie oceny koniunktury w województwie przez cały rok przeważały nad ogólną oceną kondycji branży w Polsce. W transporcie i gospodarce magazynowej przewaga ocen pozytywnych (w tym oceny wyższe od ogólnokrajowych) i trend wzrostowy występowały od początku roku, jednak w IV kwartale uległy znacznemu pogorszeniu.

W grudniu 2015 roku największy odsetek przedsiębiorców nieodczuwających żadnych barier w prowadzeniu bieżącej działalności gospodarczej odnotowano wśród jednostek prowadzących działalność z zakresu usług (11,7%), w dalszej kolejności – budownictwa (3,3%), handlu detalicznego (3,1%), handlu hurtowego (2,4%).

Firmy, które odczuwały problemy, wskazywały na różne czynniki w zależności od branży. Bariera kosztów zatrudnienia była odczuwana przede wszystkim przez przedsiębiorstwa budowlano-montażowe (63,7%, o 1,5 pkt. proc. więcej, niż w grudniu 2014 roku), podmioty

¹³ *Koniunktura gospodarcza w grudniu 2015 r. Opinie formułowane przez jednostki, których siedziba znajduje się w województwie małopolskim. Opracowanie sygnałne*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 29.12.2015.

¹⁴ W tej branży badaniu koniunktury GUS poddaje wyłącznie przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 9 osób. W pozostałych omawianych branżach w badaniu uczestniczą również podmioty mikro.

zajmujące się handlem detalicznym (62%, o 1,2 pkt. proc. niż przed rokiem) oraz usługowe (59,4% - aż o 5,8 pkt. proc. mniej, niż przed rokiem). Konkurencja była dużym, ale mniej niż rok wcześniej odczuwanym problemem w budownictwie (dla 59,4% firm, ale jej znaczenie spadło o 7,5 pkt. proc. w porównaniu z rokiem poprzednim), handlu hurtowym (54,1%, spadek rok do roku o 4,3 pkt. proc.) i detalicznym (w grudniu 63,1%, o 2 pkt. proc. mniej, niż rok wcześniej). Niektóre branże coraz mocniej odczuwają niedobór wykwalifikowanych pracowników. W branży budowlanej udział wskazań na tę barierę wzrósł z 15,5% w grudniu 2014 roku do 20,5% w grudniu 2015 roku. W handlu detalicznym ten problem odczuwało 14,7% przedsiębiorców (rok wcześniej tylko 7,3%). Obciążenia na rzecz budżetu stanowiły istotne ograniczenie dla firm z branży handlu hurtowego (53,1%, +3,3 pkt. proc. rok do roku) oraz połowy pracodawców z branż usługowych. Ponadto w przedsiębiorstwach budowlano-montażowych spadło znaczenie barier związanych z kosztami materiałów (z 39,7% do 32,0%) oraz trudnościami z uzyskaniem kredytu (z 17,8% do 10,7%).

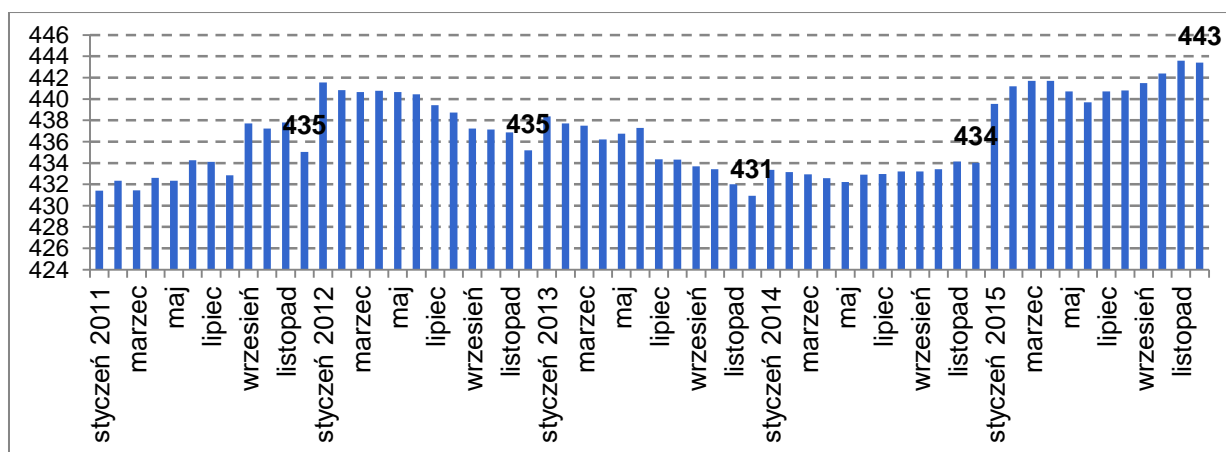
Z badań koniunktury i nastrojów wynika również, że pracodawcy są zainteresowani zatrudnianiem nowych osób, choć wzrost zapotrzebowania nie jest równomierny i nie dotyczy wszystkich branż. W badaniach GUS pracodawcy z branży przetwórstwa przemysłowego przez większość roku spodziewali się wzrostu zatrudnienia, ale pod koniec roku trend uległ odwróceniu, co może wynikać z zakończenia kontraktów i zmniejszania produkcji w tym okresie roku. Na pozytywny trend zatrudnieniowy wskazywali również przedsiębiorcy z sektora usługowego. W budownictwie oraz handlu hurtowym przewidywania redukcji zatrudnienia przeważały już od połowy roku.

Wpływ sytuacji gospodarczej na regionalny rynek pracy

Zatrudnienie

Po wzrostowym roku 2011, spadkach w latach 2012-2013 i stabilizacji w 2014 roku, w roku 2015 nastąpił wzrost przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw w Małopolsce (do wartości średniorocznej 440,7 tys., o 2,2% większej niż w 2014 roku). Oprócz czerwca przeciętne zatrudnienie w przedsiębiorstwach utrzymywało się powyżej poziomu 440 tys. osób.

Wykres 8 Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w Małopolsce (tys. osób)

Na wykresie podano wartości dla grudnia.

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Biuletynu statystycznego województwa małopolskiego – IV kwartał 2015* i Banku Danych Lokalnych.

Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw wyraża przeciętną liczbę obsadzonych etatów w takich podmiotach z sektora przedsiębiorstw¹⁵, w których pracuje powyżej 9 osób.

¹⁵ Do sektora przedsiębiorstw zalicza się podmioty prowadzące działalność gospodarczą w zakresie: leśnictwa i pozyskiwania drewna; rybołówstwa w wodach morskich; górnictwa i wydobywania; przetwórstwa przemysłowego; wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; dostawy wody; gospodarowania ściekami i odpadami oraz działalności związanej z rekultywacją; budownictwa; handlu hurtowego i detalicznego; naprawy pojazdów samochodowych, włączając motocykle; transportu i gospodarki magazynowej; działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; informacji i komunikacji;

Wzrost zatrudnienia był najbardziej dynamiczny w firmach świadczących w głównej mierze usługi dla biznesu: w informacji i komunikacji (+14,8%), w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (+5,2%) oraz w transporcie i gospodarce magazynowej (+3,4%). W dwóch sekcjach zaliczanych sektora usług dla biznesu zatrudnienie spadło: w obsłudze rynku nieruchomości (-1%) i w administrowaniu i działalności wspierającej (-2,7%). Wzrost zatrudnienia miał też miejsce w dwóch największych branżach małopolskiej gospodarki, to jest w przetwórstwie przemysłowym (+4,2%) oraz w handlu oraz naprawie pojazdów samochodowych (+2,3%). Zmniejszyło się zatrudnienie w budownictwie (-3,4%) oraz w zakwaterowaniu i gastronomii (-5,1%).

Rysunek 1 Dynamika przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw w Małopolsce w 2015 roku (2014 rok=100%)

Źródło: Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa małopolskiego - grudzień 2015 r., Urząd Statystyczny w Krakowie.

działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości; działalności prawniczej, rachunkowo-księgowej i doradztwa podatkowego, działalności firm centralnych (head offices);

doradztwa związanego z zarządzaniem; działalności w zakresie architektury i inżynierii; badań i analiz technicznych; reklamy, badania rynku i opinii publicznej; pozostałej działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej; działalności w zakresie usług administrowania i działalności wspierającej; działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją; naprawy i konserwacji komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego; pozostałej indywidualnej działalności usługowej. Źródło:

<http://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/986,pojecie.html> ,GUS, Warszawa.

Liczba i charakterystyka pracujących

Ogólną liczbę pracujących w Małopolsce szacuje się¹⁶ na około 1,3 mln osób. W różnicy między liczbą etatów wykazywanych w ramach przeciętnego zatrudnienia i liczbą pracujących zawierają się osoby pracujące w firmach mikro (podmiotach o liczbie pracujących do 9 osób), osoby pracujące w oparciu o inne umowy niż umowa o pracę na pełen etat, a także osoby posiadające pracę ale czasowo niewykonujące pracy (np. osoby na zwolnieniach lekarskich, urloпах macierzyńskich itp.). Liczba pracujących i struktura tej grupy zmienia się sezonowo: z uwagi na uzależnienie zapotrzebowania na pracę m. in. w rolnictwie i budownictwie od warunków atmosferycznych, w Małopolsce jest zazwyczaj najwięcej pracujących w III kwartale. Zmieniają się też proporcje pracujących kobiet i mężczyzn oraz mieszkańców wsi i miast.

Na podstawie Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) można stwierdzić, że w IV kwartale w Małopolsce pracowało 1 mln 303 tys. osób w wieku powyżej 15 roku życia¹⁷, z czego 1 mln 257 tys. to osoby w wieku produkcyjnym¹⁸. Liczba pracujących była wyższa niż w III kwartale 2015 roku, głównie za sprawą większej liczby pracujących mężczyzn i mieszkańców miast, co wskazuje na związek wzrostu pracujących z postępującą poprawą kondycji przetwórstwa przemysłowego oraz znaczną liczbą zamówień i wydłużonym w związku ze sprzyjającą pogodą sezonem prac w budownictwie. W tym czasie liczba pracujących kobiet i liczba pracujących mieszkańców wsi zmniejszyła się, co miało związek z zakończeniem prac sezonowych w rolnictwie oraz zmniejszeniem zapotrzebowania na pracę w niektórych usługach i w handlu.

Wskaźnik zatrudnienia ludności w wieku 15 lat i więcej wyniósł w Małopolsce w IV kwartale 52,3%, co oznacza, że ponad połowa pracowała. Ponad pięćdziesięcioprocentowy udział pracujących utrzymuje się w Małopolsce od II kwartału 2013 roku, a wzrost wskaźnika był w tym okresie przerwany tylko w IV kwartale 2013 roku (-0,1 punktu procentowego do 50,2%) i w I kwartale 2015 roku (-0,7 p. proc. do 51%, co wynikało po części z dość dużego wzrostu w IV kwartale roku 2014: +0,9 p. proc.).

¹⁶ Na podstawie danych zbieranych w ramach badań statystyki publicznej i udostępnianych przez Główny Urząd Statystyczny. Głównym źródłem danych są publikowane przez GUS szacunki oparte na prowadzonym co kwartał Badaniu Aktywności Ekonomicznej Ludności.

¹⁷ *Aktywność ekonomiczna ludności w województwie małopolskim w IV kwartale 2015 r. Opracowanie sygnałne nr 3*, Urząd Statystyczny w Krakowie, Kraków, marzec 2016.

¹⁸ Do osób w wieku produkcyjnym w BAEL zaliczono osoby w wieku 18-64 lata dla mężczyzn i 18-59 lat dla kobiet.

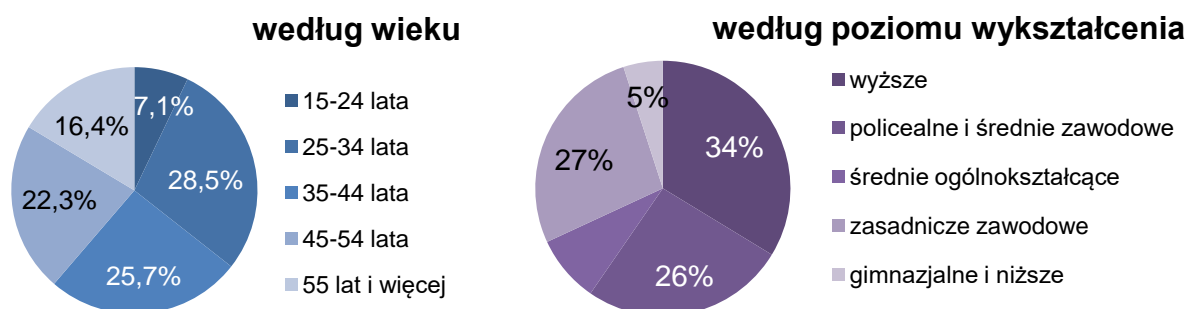
W przypadku osób w wieku produkcyjnym (od 18 lat do 59 lat w przypadku kobiet i 64 lat w przypadku mężczyzn) wskaźnik zatrudnienia rósł w 2015 roku od 66,9% w I kwartale do 68,5% w IV kwartale.

W efekcie wzrostu liczby pracujących oraz zmniejszenia się w porównaniu z końcem 2014 roku liczby bezrobotnych i biernych zawodowo, zmalało obciążenie pracujących osobami niepracującymi. W IV kwartale 2015 roku na 1 000 pracujących przypadało 912 niepracujących, o 21 osób mniej niż w IV kwartale roku 2014. Obciążenie pracujących jest w Małopolsce wyższe, niż średnio w kraju (w IV kwartale 2015 roku: 902 na 1 000 pracujących).

Największą grupę pracujących stanowią osoby w wieku 25-34 lata (w IV kw. 2015 roku – 28,5% wszystkich pracujących zgodnie z definicją BAEL), ale wskaźnik zatrudnienia jest w tej grupie nieco niższy niż w starszej (35-44 lata, wskaźnik zatrudnienia: 82,7%) i wynosi 79,8%.

Ponad 1/3 pracujących Małopolan ma wykształcenie wyższe. Wskaźnik zatrudnienia w tej grupie również jest najwyższy – w IV kwartale 2015 roku wyniósł 77,6% (o 1,4 p. proc. więcej, niż rok wcześniej). Duże grupy pracujących stanowią również osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (25,9% w IV kw. 2015 roku) oraz z zasadniczym zawodowym (26,9%).

Wykres 9. Struktura pracujących w Małopolsce w IV kwartale 2015 roku według wieku i poziomu wykształcenia

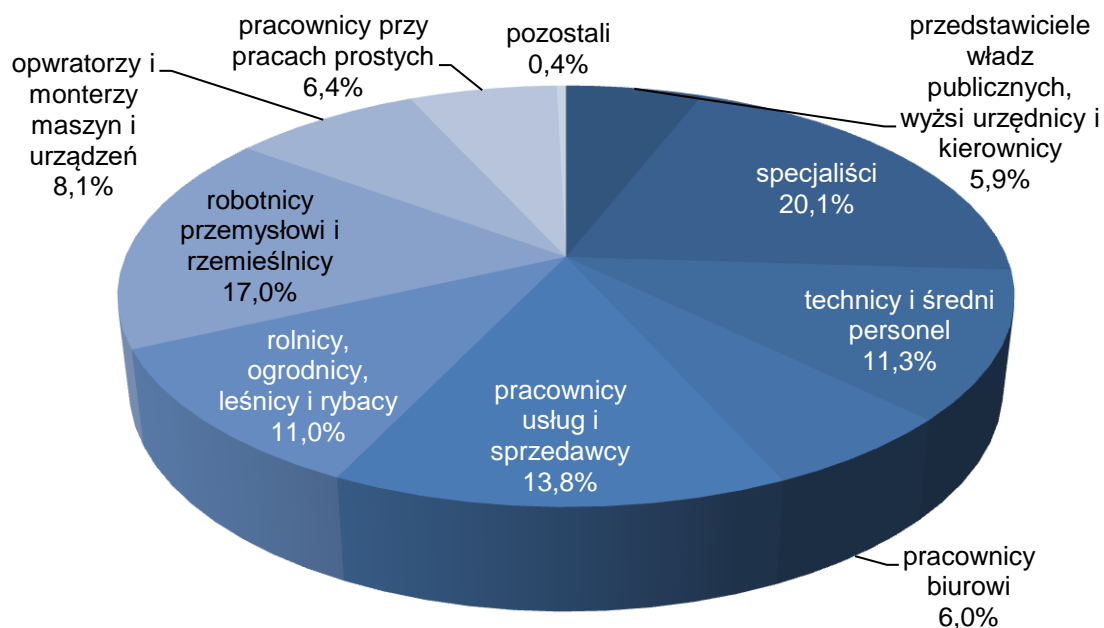

Źródło: *Aktywność ekonomiczna ludności w województwie małopolskim w IV kwartale 2015 r.*, Opracowanie sygnałne nr 3, Urząd Statystyczny w Krakowie, marzec 2016 r.

Struktura wykształcenia koresponduje ze strukturą zawodową pracujących. Najliczniejszą grupę pracujących tworzyli nadal specjaliści (262 tys. osób), robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (łącznie 222 tys.) oraz pracownicy usług i sprzedawcy (180 tys.).

Struktura zawodowa jest silnie uzależniona od płci. Udział kobiet wśród specjalistów wyniósł 56,5%, a wśród pracowników usług i sprzedawców – 67,8%. Wśród robotników przemysłowych i rzemieślników było 87,8% mężczyzn. Mężczyźni zdecydowanie przeważali w grupie zawodowej operatorów i monterów maszyn i urządzeń (86,8%).

Wykres 10. Struktura pracujących w Małopolsce IV kwartale 2015 roku według grup zawodów

Źródło: *Aktywność ekonomiczna ludności w województwie małopolskim w IV kwartale 2015 r.*, Opracowanie sygnałne nr 3, Urząd Statystyczny w Krakowie, marzec 2016 r.

W IV kwartale 2015 r. w strukturze pracujących według statusu zatrudnienia przeważali pracownicy najemni, czyli osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy, których było 1 027 tys. i stanowili oni 78,8% ogółu pracujących (przed rokiem – 77,9%). Większość (71,9%) zatrudniona była przez pracodawców z sektora prywatnego. Wśród pracowników najemnych 816 tys. (79,5%) posiadało umowę na czas nieokreślony (rok wcześniej 74,3%).

232 tys. pracujących stanowili pracodawcy i pracujący na własny rachunek. Ich udział spadł w porównaniu do IV kwartału 2014 roku o 1,0 p. proc. (do 17,8% ogółu pracujących). Wzrost za to nieznacznie (o 0,1 p. proc. do 3,5%) udział pomagających członków rodzin. Pod koniec 2015 roku takich osób było 45 tys., głównie kobiet pracujących w rolnictwie.

Ponad $\frac{3}{4}$ pracujących (76,5% osób, które w ciągu badanego tygodnia przepracowało co najmniej 1 godzinę) pracowało na pełen etat (40 godzin i więcej), w tym 80,6% mężczyzn i 71,1% kobiet. Widać zatem, że kobiety znacznie częściej pracują w niepełnym wymiarze godzin.

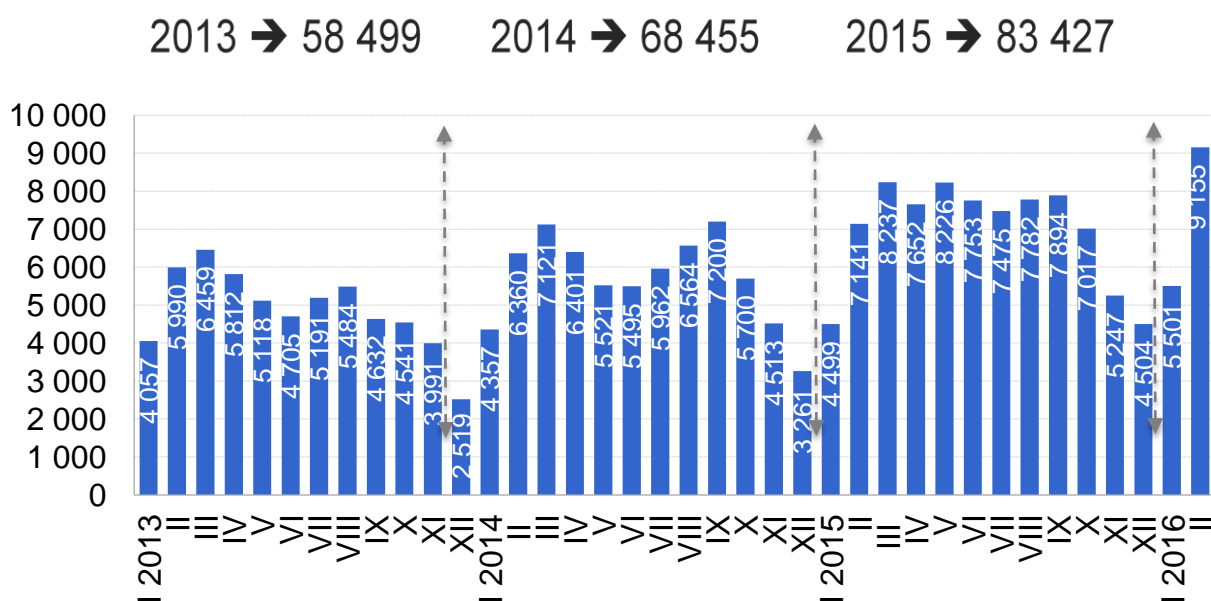
Zapotrzebowanie na pracowników

W 2015 roku nastąpił dalszy wzrost liczby miejsc pracy, jednak coraz trudniej je obsadzić. O zmniejszaniu się dostępności osób, które mogłyby podjąć pracę, świadczy niska stopa bezrobocia: rejestrowa wynosiła na koniec roku 8,8%, a tzw. stopa według BAEL – 6,6%.

Główny Urząd Statystyczny podaje, że w IV kwartale 2015 roku w Polsce było 63,9 tys. wolnych miejsc pracy, w tym około 6,7 tys. w Małopolsce. W firmach objętych badaniem popytu na pracę w kraju pod koniec IV kwartału nie obsadzonych było jeszcze 15,8 tys. (tj. 13,5%) nowo utworzonych miejsc pracy¹⁹. Choć w badanych firmach nowych miejsc pracy było mniej, niż w III kwartale 2015 roku (o 14,9%) i mniej niż w IV kwartale 2014 roku (o 24%), to miejsc nieobsadzonych było więcej (o 17,5%).

O dużej dostępności miejsc pracy świadczy też liczba ofert będących w dyspozycji powiatowych urzędów pracy. W 2015 roku było to ponad 83,4 tys. ofert, o 18% więcej, niż w 2014 roku. Oferty zgłoszone przez pracodawców, którzy nie korzystali ze środków publicznych w związku z oferowaniem tych miejsc pracy stanowiły ponad 2/3 ofert.

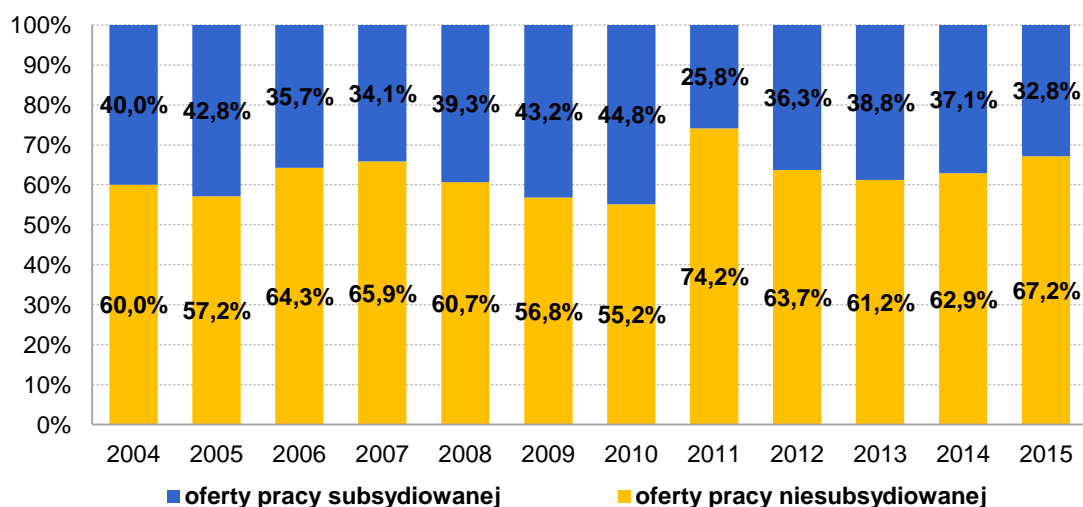
Wykres 11. Liczba ofert pracy w dyspozycji PUP w Małopolsce

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie.

¹⁹ *Monitoring rynku pracy. Popyt na pracę w IV kwartale 2015 roku. Opracowanie sygnałne*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 10 marca 2016 roku. Wyniki badania popytu na pracę za IV kwartał 2015 roku są reprezentatywne dla 702,1 tys. podmiotów, z czego 71,1% stanowią jednostki o liczbie pracujących do 9 osób. Wśród badanych jednostek 89,6% stanowiły podmioty sektora prywatnego. Spośród ogólnej liczby 702,1 tys. podmiotów tylko 23,5 tys., tj. 3,3%, dysponowało w końcu IV kwartału br. wolnymi miejscami pracy, z tego 87,4% stanowiły jednostki sektora prywatnego, najczęściej (55,4%) były to jednostki o liczbie pracujących do 9 osób.

Wykres 12. Struktura ofert pracy pozyskanych przez PUP w Małopolsce

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie.

Uwagę zwraca wydłużający się okres poszukiwania pracy i pracowników. W 2015 roku było to już przeciętnie około 14 miesięcy. Tyle według danych BAEL wyniósł w Małopolsce w IV kwartale 2015 roku przeciętny czas poszukiwania pracy przez osoby bezrobotne (w Polsce 11,8). Podobnie kształtuje się przeciętny okres pozostawania bez pracy przez osoby zarejestrowane jako bezrobotne. Co więcej, na zbliżony czas poszukiwania pracowników wskazują rekrutujący pracodawcy.

Na spotkaniach organizowanych przez WUP Pracodawcy mówią o rynku pracownika, a nawet o występowaniu w Małopolsce bezrobocia naturalnego (czyli sytuacji, w której pracują wszystkie osoby, które są gotowe pracować, a osoby pozostające bez pracy nie chcą lub nie mogą jej podjąć z przyczyn obiektywnych).

Argumentem za taką diagnozą sytuacji na rynku pracy są informacje o postawach osób bez pracy. Według BAEL w ostatnim kwartale 2015 roku jednym z głównych powodów zasilania szeregów bezrobotnych była chęć powrotu do pracy po przerwie. Powód ten dotyczył 31 tys. osób, czyli ponad 1/3 bezrobotnych (33,7% ogółu). Jednocześnie w omawianym okresie 30 tys. osób straciło pracę (z przyczyn leżących po stronie pracodawcy), a 25 tys. osób podejmowało starania, aby podjąć pracę po raz pierwszy. Pozostali dobrowolnie zrezygnowali z pracy, ale takich osób było w Małopolsce zaledwie około 6 tysięcy.

Bezrobotni poszukując pracy byli dość aktywni. Większość z nich korzystała z więcej niż jednego kanału dotarcia do ofert pracy. Według BAEL w IV kwartale 2015 roku najwięcej osób poszukiwało pracy poprzez ogłoszenia w prasie – 80,4% oraz poprzez krewnych

i znajomych – 72,8%. Z pomocy biura pracy skorzystało 70,7% bezrobotnych, a bezpośredni kontakt z zakładem pracy nawiązało 55,4% poszukujących²⁰.

Osoby niepracujące i nieposzukujące pracy, czyli bierne zawodowo, to prawie 1,1 mln Małopolan w wieku produkcyjnym. Niemal połowa z nich to emeryci (522 tys., 48% nieposzukujących pracy), a 1/7 (14,3%, czyli 155 tys.) to osoby niepełnosprawne lub chore. Prawie ¼ biernych zawodowo jako powód bierności podaje naukę i uzupełnianie kwalifikacji (23,4%, 254 tys.). Inne powody rodzinne lub osobiste podało 63 tys. osób (5,8% nieposzukujących pracy). 23 tys. osób zniechęciło się bezskutecznym poszukiwaniem pracy (2,1%). W porównaniu do wyników ogólnopolskich w Małopolsce więcej było biernych z powodu pobierania świadczeń emerytalnych (o 3,8 p. proc.) oraz z powodu podnoszenia kwalifikacji (o 2,1%). Znacznie mniejszy był udział osób, u których przyczyną bierności są powody rodzinne, osobiste (2,6 p. proc.) oraz zniechęconych brakiem powodzenia w szukaniu pracy (o 1,7 p. proc.).

Praca nierejestrowana

Istotny problem dla rynku pracy stanowi praca nierejestrowana. Według badań przeprowadzonych w 2014 roku przez GUS²¹ w Polsce pracę nierejestrowaną wykonywało 711 tys. osób, czyli około 4,5% pracujących. W tym 104 tys. osób (czyli prawie co siódma) pracowało w ten sposób ponad 20 dni w miesiącu. Dla ponad 55% praca nierejestrowana była główną pracą. Na ogół pracodawcą oferującym takie zatrudnienie jest osoba prywatna lub pracująca na własny rachunek. Choć zmniejsza się liczba osób pracujących w szarej strefie (w 2004 r. było to 1,3 mln osób), tempo tego spadku maleje: w porównaniu z badaniem przeprowadzonym w 2010 roku w Polsce ubyłoby 21 tys. pracujących bez umowy.

Praca nierejestrowana jest oferowana głównie osobom bez kwalifikacji albo o niskich kwalifikacjach. Świadczona jest głównie w rolnictwie, handlu, usługach budowlanych, opiekuńczych. Dla dużej części osób ją wykonujących stanowi podstawowe źródło dochodu albo istotne uzupełnienie budżetu domowego. Jest ona społecznie akceptowana, choć akceptacja dla niej nieznacznie zmniejszała się na przestrzeni lat. Nadal powszechne jest przekonanie, że stanowi ona opcję dla ludzi, którzy nie mogą znaleźć innej pracy (prawie 2/3 osób pracujących w ten sposób i niemal 60% ogółu badanych przez GUS). Rośnie

²⁰ Suma udziałów według metod poszukiwania pracy jest większa niż 100% ze względu na to, że badana osoba może zaznaczyć dowolną liczbę odpowiedzi. Por. *Aktywność ekonomiczna ludności w województwie małopolskim w IV kwartale 2015 r. Opracowanie sygnałne nr 3*, Urząd Statystyczny w Krakowie, Kraków, marzec 2016.

²¹ Por. *Praca nierejestrowana w Polsce w 2014 roku*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2015.

jednak udział osób świadomych konsekwencji podejmowania takiej pracy – m. in. utraty praw pracowniczych i emerytalnych.

Praca nierejestrowana jest również czynnikiem zaburzającym stosunki ekonomiczne. Firmy korzystające z takiej pracy obniżają koszty swojej działalności, nie płacąc należnych podatków i składek. Przez to stanowią konkurencję dla firm zatrudniających w pełni legalnie.

Osoby pracujące w szarej strefie są często zarejestrowane jako bezrobotne. Utrzymują status bezrobotnego, zgłaszając się do urzędu pracy w wyznaczonych terminach. Jednak skierowane do pracodawcy oferującego zatrudnienie rezygnują ze statusu bezrobotnego lub wymuszają na pracodawcy oświadczenie, że nie nadają się na oferowane stanowisko. Stanowi to istotne utrudnienie w aktywizacji bezrobotnych i zniechęca część pracodawców do korzystania z oferty PUP.

Wynagrodzenia

Niedobór pracowników powoduje powstanie presji płacowej. Wynagrodzenia w 2015 rosły we wszystkich sekcjach gospodarki. W Małopolsce w sektorze przedsiębiorstw przeciętne miesięczne wynagrodzenie wzrosło w skali roku o 5,9%, czyli bardziej (o 0,4 p. proc.) niż w roku 2014. Największe wzrosty przeciętnego wynagrodzenia miały miejsce w branżach charakteryzujących się największym wzrostem skali działalności (tj. zarówno liczby funkcjonujących podmiotów i liczby pracowników, jak i wzrostem wyników gospodarczych): w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej o 14,3%, w informacji i komunikacji o 8,7%. Są to branże o najlepszych przeciętnych wynagrodzeniach (odpowiednio: 6 611,82 zł i 7 209,32 zł brutto w grudniu 2015 roku). Znaczne wzrosty wynagrodzeń wystąpiły również w najgorzej opłacanych sekcjach gospodarki, przede wszystkim w budownictwie o 7,6% (do 3 833,09 zł brutto w grudniu 2015 roku) i zakwaterowaniu i gastronomii o 6,8% (2 662,10 zł brutto). W całym 2015 roku wynagrodzenia w Małopolsce rosły szybciej niż średnio w kraju. Nadal jednak przeciętne wynagrodzenie utrzymywało się poniżej średniej ogólnopolskiej.

W 2016 roku spodziewany jest dalszy wzrost wynagrodzeń. Wzrost wynagrodzeń prognozuje Ministerstwo Finansów, szacując jego skalę na 3,6% (do około 4 055 zł brutto)²². Według monitoringu prowadzonego przez Narodowy Bank Polski²³ wzrost ten może być jeszcze

²² Por. *Wytyczne dotyczące założeń makroekonomicznych na potrzeby wieloletnich prognoz finansowych jednostek samorządu terytorialnego*, Ministerstwo Finansów, Warszawa, październik 2015 roku. http://www.mf.gov.pl/documents/764034/1002167/2015_10_wytyczne_jst.pdf.

²³ *Szybki Monitoring NBP Informacja o kondycji sektora przedsiębiorstw ze szczególnym uwzględnieniem stanu koniunktury w IV kw. 2015 r. oraz prognoz na I kw. 2016 r.*, Nr 01/16, Narodowy

większy – o 5,2%. W perspektywie całego roku 2016 podwyżki wynagrodzeń przewidywane są w 46,1% przedsiębiorstw, a kolejne 12,6% firm rozważa wzrost przeciętnych płac w 2017 roku. Planowane podwyżki mają zwykle dotyczyć większości pracowników firmy. Wzrostu wynagrodzeń mogą się spodziewać przede wszystkim pracownicy firm dużych. Tylko 1/3 firm badanych przez NBP nie planuje podwyżek. W parze z podwyżkami badane przedsiębiorstwa planują też zwiększać zatrudnienie. Choć firmy monitorowane przez NBP wskazywały na odczuwaną przez nie presję płacową, w większości z nich tempo wzrostu wynagrodzeń nie jest wyższe niż wzrost produktywności.

Zagraniczne migracje zarobkowe do Polski

Niedobór pracowników pracodawcy starają się niwelować, sprowadzając pracowników głównie z krajów, których mieszkańcy nie potrzebują pozwolenia na pracę w Polsce. Wymagane jest jedynie zarejestrowanie w powiatowym urzędzie pracy oświadczenia o zamiarze powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcom²⁴. Z tej procedury mogą korzystać pracodawcy zainteresowani zatrudnieniem obywateli byłych republik radzieckich: Rosji, Białorusi, Ukrainy, Mołdawii, Gruzji i Armenii. Pozwala ona cudzoziemcom wykonywać pracę w Polsce przez 6 miesięcy w ciągu kolejnych 12, niezależnie od liczby zarejestrowanych oświadczeń i liczby podmiotów powierzających wykonywanie pracy. Jednocześnie taka osoba musi posiadać odpowiednią wizę, pozwolenie na pobyt czasowy lub inny dokument pozwalający mu przebywać i wykonywać pracę na terenie Polski lub strefy Schengen.

W Małopolsce w 2015 roku zarejestrowano oświadczenia dotyczące prawie 47 tys. pracowników z tych krajów, przy czym 96,5% osób pochodziło z Ukrainy, kolejne 2,2% z Mołdawii i po 0,5% z Rosji i Białorusi. Z pozostałych krajów (Gruzji i Armenii) przybyło do Małopolski mniej niż 50 pracowników. Około 40% tych osób (głównie Ukraińcy) posiadali w momencie składania wniosku wizę lub pozwolenie na zamieszkanie w Polsce. Kobiety stanowiły od 12% do prawie 36% migrantów z danego kraju (największy udział miały wśród obywateli Mołdawii i Ukrainy). Dominowała grupa wiekowa 26-40 lat (47%).

Największe zainteresowanie zatrudnieniem pracowników ze Wschodu zgłosiły branże z sektora przemysłowego: przetwórstwo przemysłowe (35,3% oświadczeń) i budownictwo

Bank Polski, Warszawa, styczeń 2016. Dostęp: http://www.nbp.pl/publikacje/koniunktura/raport_1_kw_2016.pdf.

²⁴ Warunki powierzenia pracy takiemu cudzoziemcowi określa § 1 pkt 20 *Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 kwietnia 2015 r. w sprawie przypadków, w których powierzenie wykonywania pracy cudzoziemcowi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest dopuszczalne bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę* (poz. 588).

(21,3%). Na trzecim miejscu znalazła się działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (12,6%). Czwartą pozycję zajęło rolnictwo (niespełna 10%).

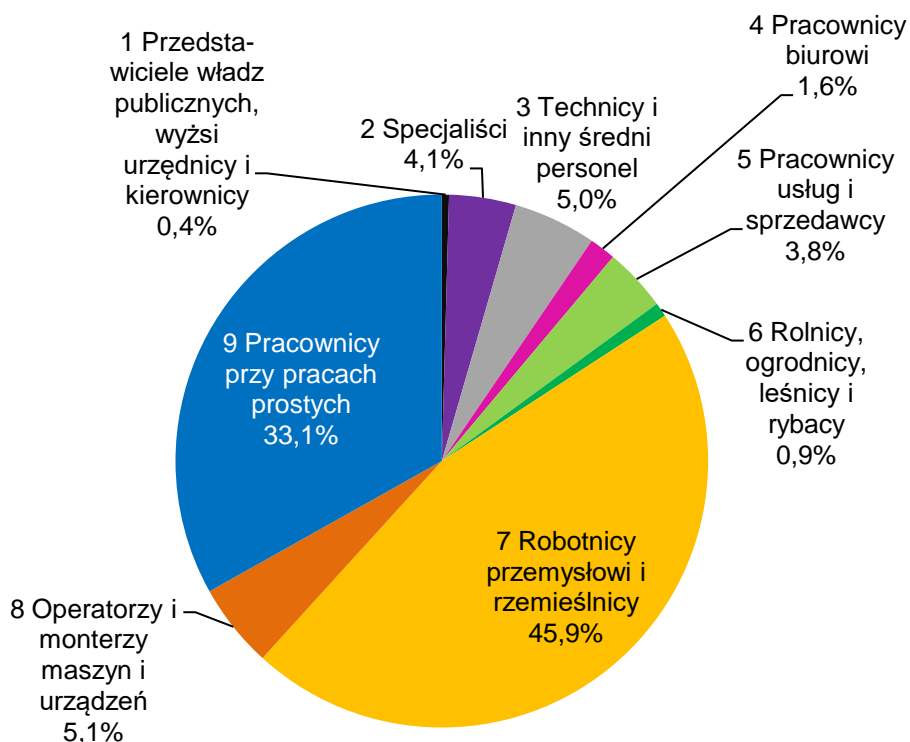
Tabela 3 Branże zgłaszające zapotrzebowanie na zatrudnienie pracowników z Rosji, Białorusi, Ukrainy, Mołdawii, Gruzji i Armenii w Małopolsce w 2015 roku

Sekcje PKD według liczby oświadczeń o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcom	razem	w tym Ukraina
C. Przetwórstwo przemysłowe	16 595	15 795
F. Budownictwo	9 994	9 758
N. Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	5 919	5 822
A. Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	4 666	4 659
G. Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	2 780	2 702
H. Transport i gospodarka magazynowa	1 810	1 775
M. Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	1 722	1 702
J. Informacja i komunikacja	1 599	1 328
I. Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	667	648
S. Pozostała działalność usługowa	522	477
T. Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	316	312
R. Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	190	185
P. Edukacja	54	53
Q. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	49	44
K. Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	37	35
D. Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	33	31
L. Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	22	22
E. Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	14	14
B. Górnictwo i wydobywanie	9	8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie.

Analogicznie miejsca pracy, na których oferowano pracę cudzoziemcom, zaliczały się przede wszystkim do 7., 8. i 9. wielkiej grupy zawodowej Klasyfikacji Zawodów i Specjalności, to znaczy kierowano je do robotników przemysłowych i rzemieślników (46%), operatorów maszyn i urządzeń (5%) oraz pracowników przy pracach prostych (33%). Dla specjalistów (grupa 2 KZiS) oferowano 1 906 miejsc, a dla osób na kierowniczych stanowiskach (grupa 1) – zaledwie 204.

Wykres 13 Struktura złożonych w Małopolsce w 2015 roku oświadczeń o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcom według grup zawodów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie.

Jednak ten sposób radzenia sobie z niedoborami kadr w Polsce może mieć negatywne skutki dla rodzimych pracowników w branżach nie wymagających wysokich kwalifikacji i oferujących niskie wynagrodzenia. Jak wynika z prowadzonego w całym kraju badania Barometr Zawodów, do pracy w rolnictwie i ogrodnictwie pracodawcy sprowadzają tylu pracowników ze Wschodu, że bezrobotnym zarejestrowanym w Polsce trudno uzyskać pracę w tym sektorze²⁵.

²⁵ Por. *Barometr zawodów 2016. Raport podsumowujący badanie w Polsce*, Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie, Kraków 2015.

Małopolski rynek pracy w 2016 roku

Przytoczony w poprzednim rozdziale monitoring Narodowego Banku Polskiego, wyniki badań koniunktury prowadzonych przez GUS, jak i prognozy innych ośrodków przewidujących sytuację na rynku pracy w Polsce, wskazują na wzrost liczby miejsc pracy w 2016 roku.

Według *Barometru Manpower perspektyw zatrudnienia*²⁶ pracodawcy planują zwiększać zatrudnienie. Przewaga optymistów nad pesymistami w tym aspekcie w odniesieniu do III kwartału 2016 roku jest największa od początku roku 2011 i wynosi +10%. Zwiększenie zatrudnienia w II kwartale 2016 roku planuje 18%, redukcje – 6%, a 70% zamierza utrzymać zatrudnienie. Po korekcie sezonowej daje to prognozę zatrudnienia w Polsce +10%. W regionie południowym, do którego zalicza się Małopolska, oraz w południowo-zachodnim prognoza jest jeszcze lepsza: +14%. W przypadku regionu południowego oznacza to wzrost o 7 p. proc. w porównaniu z I kwartałem, czyli największy wzrost w skali kraju. Zainteresowanie zatrudnieniem wzrosło w naszym regionie także w porównaniu z II kwartałem roku 2015 (o 3 p. proc.).

Prowadzony przez WUP w Krakowie Barometr Zawodów pokazuje jednak, że w kilku sektorach regionalnej gospodarki istotnym problemem może być brak pracowników. W prognozie wojewódzkiej na rok 2016 w deficycie znalazło się 11 zawodów, które można podzielić na dwie grupy: specjalistyczne zawody wymagające wyższego wykształcenia i uprawnień, w tym zawody medyczne oraz wymagające kwalifikacji na poziomie techników, w tym związane z branżą samochodową i transportem. Choć w żadnym zawodzie deficyt nie będzie występował we wszystkich powiatach województwa, to niedobór tych pracowników jest dość powszechny i utrzymuje się od kilku lat.

Pielęgniarki - ich brak będzie odczuwany w większości województwa, jednak w trzech powiatach (gorlickim, nowotarskim i tatrzańskim) zapotrzebowanie na pielęgniarki będzie się równoważyć z ich dostępnością, a w dwóch (dąbrowskim i myślenickim) wystąpi nadwyżka pracowników. Co ciekawe, pokrewny zawód położnych był na ogół oceniany jako zrównoważony (deficyt tylko w dwóch powiatach: bocheńskim i suskim). Przyczyny deficytu to przede wszystkim przedawnienie uprawnień zawodowych osób, które nie wykonywały zawodu przez ponad 5 lat. Wśród osób, które porzuciły zawód i zarejestrowały się jako bezrobotne, częstym problemem jest zły stan zdrowia, nie pozwalający na wykonywanie obowiązków wymagające dużej sprawności fizycznej.

²⁶ Por. *Barometr Manpower perspektyw zatrudnienia Q2 2016*.
http://www.manpowergroup.pl/repository/Raporty/Barometr/PL/Barometr_Manpower_Perspektyw_Zatrudnienia_Q2_16_PL_www.pdf

Ponadto w placówkach publicznych odczuwana jest konkurencja ze strony placówek prywatnych, oferujących (zwłaszcza na terenie Krakowa) lepsze warunki płacowe. Nie bez znaczenia jest również zagraniczna emigracja zarobkowa pielęgniarek. Problem deficytu pielęgniarek prawdopodobnie będzie narastać w związku ze starzeniem się tej grupy zawodowej.

Kierownicy budowy – jak w większości zawodów deficytowych w Małopolsce, do jego wykonywania potrzebne jest duże doświadczenie potwierdzone uprawnieniami (wykształcenie kierunkowe, 10 lat praktyki w zawodzie i UDT – egzamin przed Urzędem Dozoru Technicznego).

Wśród pracowników z kwalifikacjami technicznymi deficyt dotyczy głównie osób związanych z przemysłem samochodowym i transportem: **diagnostów samochodowych oraz blacharzy samochodowych**. Głównym powodem deficytu diagnostów jest brak uprawnień u kandydatów do pracy. Do uzyskania takich uprawnień niezbędne jest średnie lub wyższe wykształcenie techniczne, doświadczenie zawodowe i zdany egzamin Transportowego Dozoru Technicznego. Co do blacharzy samochodowych, obok deficytów kwalifikacyjnych u bezrobotnych z tym zawodem, dodatkowym utrudnieniem dla rekrutujących pracodawców jest zatrudnianie blacharzy w warsztatach samochodowych „na czarno”.

Deficyt dotyczy również kierowców: autobusów (we wszystkich powiatach oprócz nowotarskiego), **ciągnika siodłowego oraz samochodu ciężarowego**. Brak kierowców ciągnika siodłowego jest odczuwany w niemal wszystkich powiatach. Najmniejsze problemy ze znalezieniem kierowców tej specjalności spodziewane są w powiatach nowotarskim, proszowickim i wielickim, gdzie popyt i dostępność kierowców ciągników siodłowych powinny się równoważyć. Kierowców samochodu ciężarowego brakuje w $\frac{3}{4}$ powiatów województwa. Równowaga jest prognozowana w powiatach: gorlickim, myślenickim, nowosądeckim i nowotarskim oraz w Krakowie. Głównym problemem w znalezieniu pracowników jest konieczność nabycia i odnawiania przez kierowców uprawnień do przewozu osób lub towarów oraz gotowość do pracy w długich trasach.

Deficyt, tak jak w latach poprzednich, **dotyczy także szefów kuchni**, jednak sytuacja się zmienia. W powiatach dąbrowskim, proszowickim i tatrzańskim w roku 2016 spodziewana jest równowaga popytu i podaży doświadczonych kucharzy potrafiących kierować pracą kuchni. W czterech powiatach: miechowskim, myślenickim, tarnowskim i w Tarnowie może wystąpić nadwyżka szefów kuchni. Duża popularność zawodów gastronomicznych wśród osób uczących się nie niweluje deficytu osób z doświadczeniem w kierowaniu kuchnią.

Małopolski barometr wojewódzki na 2016 rok wskazuje trzydzieści zawodów nadwyżkowych. To o osiem zawodów mniej, niż w roku ubiegłym. Ze względu na przyczyny nadwyżki zawody te można podzielić na kilka grup:

- **niedawni absolwenci popularnych kierunków studiów:** ekonomiści, geologowie, geografowie i geofizycy, inżynierowie chemicy i chemicy, inżynierowie inżynierii środowiska, politolodzy, historycy i filozofowie, socjolodzy i specjaliści ds. badań społeczno-ekonomicznych, specjaliści ochrony środowiska, specjaliści rolnictwa i leśnictwa;
- **nauczyciele:** nauczania początkowego, przedmiotów ogólnokształcących, pedagogzy. Ich nadwyżka jest wynikiem niżu w rocznikach objętych nauką szkolną oraz dużą do niedawna popularnością kierunków pedagogicznych;
- **urzędnicy i specjaliści związani z usługami publicznymi:** pracownicy socjalni, specjaliści administracji publicznej, ratownicy medyczni;
- **osoby z niespecyficznymi kwalifikacjami, nie posiadający doświadczenia wystarczającego do samodzielnej pracy:** kierowcy samochodów osobowych, specjaliści ds. bezpieczeństwa i jakości, specjaliści technologii żywności i żywienia, technicy budownictwa, technicy mechanicy, pracownicy administracyjni i biurowi, pracownicy biur podróży i organizatorzy obsługi turystycznej. Do tej grupy zaliczyć można również **kilka zawodów pokrewnych do zawodów deficytowych:** technicy informatycy, ślusarze, kucharze, specjaliści ds. finansowych. Różnica między sytuacją osób w tych zawodach i osób z zawodami deficytowymi polega na braku uprawnień, specjalistycznych kwalifikacji (np. znajomości konkretnych programów komputerowych, języków obcych) lub co najmniej kilkuletniego doświadczenia w wykonywaniu i organizacji pracy własnej i innych;
- **pracownicy niewykwalifikowani, wykonujący proste prace i przez to łatwo zastępowalni:** sprzedawcy i kasjerzy, pracownicy fizyczni, sprzątaczk i pokojowe.

Jak widać, poprawa na rynku pracy nie rozwiązuje problemów osób o kwalifikacjach niedopasowanych do potrzeb tego rynku. Wzrost liczby miejsc pracy, bez poprawy dopasowania kwalifikacji ludności do potrzeb pracodawców i zwiększenia dostępności form nabywania i uznawania kompetencji, nie będzie stabilny.

Raport *Zatrudnienie* stanowi pierwszą część opracowania *Rynek pracy w Małopolsce 2015* i rozwinięcie *Oceny sytuacji na rynku pracy w województwie małopolskim w 2015 roku*. W raporcie omówiono sytuację gospodarczą województwa oraz jej wpływ na regionalny rynek pracy. Przedstawiono rozwój przedsiębiorczości, zmiany w poziomie zatrudnienia, charakterystykę pracujących, rosnące zapotrzebowanie na pracowników, a także zjawiska pracy nierejestrowanej, zagranicznych migracji zarobkowych do Polski i zmian w wynagrodzeniach.

Raport jest dostępny na stronie internetowej Wojewódzkiego Urzędu pracy w Krakowie www.wup-krakow.pl w zakładce *Małopolski rynek pracy*.

Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie jest instytucją realizującą zadania Samorządu Województwa Małopolskiego w zakresie kreowania polityki rynku pracy. Inicjuje i wspiera skuteczne rozwiązania, które przyczyniają się do realizacji misji WUP w Krakowie „Kompetentny, wykwalifikowany i pracujący mieszkaniec Małopolski”.

Wydawca: Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie
plac Na Stawach 1, 30-107 Kraków
tel. 12 42 87 870, faks 12 42 29 785
e-mail: kancelaria@wup-krakow.pl
www.wup-krakow.pl

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY